

МІНІСТЕРСТВО ОВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Кафедра методики викладання іноземних мов й інформаційно-
комунікаційних технологій**

**Кваліфікаційна робота магістра з методики викладання іноземної мови на
тему: «МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБІТНІХ УЧИТЕЛІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ З
ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ WEB 2.0»**

Допущено до захисту
«14» листопада 2019 року

студентки групи СОаКТ 59-18
факультету германської філології
освітньо-професійної програми
«Викладання європейських мов на
основі комбінованих технологій
(англійська мова і друга
західноєвропейська мова)
за спеціальністю 014.02 Середня
освіта (мова і література: англійська
й іспанська)

Бондар Валерії Леонідівни

В. о. завідувача кафедри
методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних
технологій

_____ *Черниш В. В.*
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,
професор Черниш В. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.....	10
1.1. Цілі та зміст формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні	10
1.2. Особливості англійськомовного монологу-переконання.....	18
1.3. Характеристика технологій Web 2.0 для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні.....	25
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.....	35
2.1. Відбір та організація навчального матеріалу для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні.....	35
2.2. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу.....	42
2.3. Модель організації процесу навчання навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу	63
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗРОБЛЕНОЇ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ WEB 2.0.....	73
3.1. Організація та проведення пробного навчання для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні.....	73

3.2. Аналіз результатів пробного навчання для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні.....	79
3.3. Методичні рекомендації щодо організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні.....	85
Висновки до розділу 3.....	89
ВИСНОВКИ.....	93
РЕЗЮМЕ.....	97
SUMMARY.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	109

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ЗВО – заклад вищої освіти

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ІМ – іноземна мова

ММ – монологічне мовлення

МП – монолог-переконання

НСтК – навчально-стратегічна компетентність

ВСТУП

Наразі все українське суспільство зазнає змін, адже країна налаштована на вступ до складу Європейського Союзу. Відповідно до цього факту, зростає потреба у підготовці високо-кваліфікованих кадрів, оскільки спеціалісти повинні бути конкурентоспроможними на ринку праці як на теренах України, так і на території країн Європейського Союзу. Майбутні фахівці мають володіти англійською мовою (АМ) на високому рівні задля того, щоб спілкуватися та співпрацювати з представниками інших країн. Сучасна система освіти змінюється відповідно до того, що у сучасному суспільстві важливими є не тільки набуті знання під час навчання у закладах вищої освіти (ЗВО), а й уміння користуватись цими знання у відповідних професійних ситуаціях. Крім того, майбутні фахівці повинні вміти швидко вчитися й оволодівати новими компетентностями для професійного зростання. Таким чином, з'являється необхідність не тільки у передачі знань студентам, а й у навчання студентів вчитися протягом усього життя.

Навчаючи вчителів АМ потрібно розуміти, що однією з найбільш необхідних видів мовленнєвої діяльності є говоріння в цілому, та монологічне мовлення (ММ) зокрема. Саме ММ дає можливість висловлювати свою думку, переконувати свого співрозмовника або ж інформувати аудиторію з приводу певної проблеми. Ефективність спілкування іноземною мовою (ІМ) повною мірою залежить від рівня сформованості знань, навичок та вмінь, які входять до структури кожної англійської компетентності. Тому, на нашу думку, потрібно приділяти достатню кількість уваги для формування у майбутніх учителів АМ компетентності у ММ.

Сьогодні у робочих програмах ЗВО з АМ можна помітити збільшення матеріалу, який повинні засвоїти студенти. В той самий час, кількість аудиторних годин значно зменшується, а час виділений на самостійне опрацювання навчального матеріалу збільшується. Таким чином, важливою для оволодіння іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) стає її складова, тобто навчально-стратегічна компетентність (НСК), адже саме стратегії, якими студенти

вчатися користуватись, дають можливість навчатись швидше та опанувати навчальний матеріал ефективніше. Також, НСтК дозволяє студентам заповнювати прогалини у своїх знаннях, що є важливим аспектом під час оволодіння ІКК. Крім того, щоб вміти самостійно оволодівати компетентностями, майбутні вчителі мають засвоювати навчальні стратегії, які забезпечують успішне планування, організацію та контроль студентами власного процесу навчання. Отже, формування НСтК у майбутніх учителів АМ повинне бути однією з основних цілей формування ІКК.

Інформаційно-комунікаційні технології, які є невід'ємною частиною повсякденного життя кожного, змушують викладачів шукати нові методи та засоби навчання, які будуть спонукати та заохочувати майбутніх учителів АМ навчатися. Одним із видів цих технологій сьогодні є сервіси Web 2.0. Особливість цих сервісів полягає у співпраці користувачів та авторів під час створення веб-сайтів або різного контенту. Соціальні мережі є важливою складовою технології Web 2.0, адже саме з їх допомогою користувачі можуть створювати та змінювати контент, а також спілкуватись та кооперуватись з іншими користувачами цієї мережі. Перелічені вище характеристики свідчать про те, що технології Web 2.0 можуть стати продуктивним засобом навчання студентів ЗВО.

Тож, **актуальність** нашого дослідження зумовлена такими положеннями:

- важливістю формування у майбутніх учителів АМ НСтК у цілому, та у ММ зокрема;
- недостатністю рівня володіння майбутніми вчителями АМ НСтК у ММ;
- необхідністю у розробленні цілісної та ефективної методики формування НСтК у ММ з використанням технологій Web 2.0;
- відсутністю відповідних навчальних матеріалів для формування НСтК у ММ з використанням технологій Web 2.0.

Об'єктом нашого дослідження є процес формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ з використанням технологій Web 2.0.

Предметом нашого дослідження є методика формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням соціальної мережі YouTube.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування, розробка та перевірка у процесі пробного навчання методики формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ з використання технології Web 2.0. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати сучасний стан проблеми формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ;
- охарактеризувати структуру, а також сформулювати цілі та зміст формування НСтК у ММ студентів третього курсу;
- визначити стилістичні, психологічні та лінгвістичні особливості англomовного ММ;
- охарактеризувати потенціал технології Web 2.0 для формування НСтК у ММ;
- сформулювати критерії відбору навчальних матеріалів та обрати навчальні матеріали для формування НСтК у ММ студентів третього курсу;
- розробити методику формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, а саме створити підсистему вправ, охарактеризувати етапи та сформулювати модель навчання;
- перевірити за допомогою пробного навчання ефективність розробленої методики та укласти методичні рекомендації щодо організації роботи з формування НСтК у ММ студентів третього курсу.

Для вирішення перелічених вище завдань, нам необхідно було застосувати такі **методи дослідження**: 1) теоретичні: аналіз положень праць з методики навчання ІМ та культур вітчизняних та зарубіжних науковців, чинної робочої програми ЗВО; 2) емпіричні: спостереження за ходом освітнього процесу на заняттях ІМ у студентів третього курсу ЗВО, опитування студентів, проведення пробного навчання; 3) статистичної обробки: якісний та кількісний аналіз отриманих результатів до та після проведення пробного навчання.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

- *уперше* науково обґрунтовано, розроблено та перевірено ефективність у процесі пробного навчання підсистеми вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0;
- *удосконалено* критерії відбору навчального матеріалу для формування НСтК у ММ студентів третього курсу, уточнено визначення поняття НСтК у ММ, конкретизовано цілі та зміст формування НСтК у ММ студентів третього курсу;
- *набуло подальшого розвитку* питання формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технологій Web 2.0.

Практичне значення дослідження полягає у розробці підсистеми вправ, відборі навчальних матеріалів та формулюванні методичних рекомендацій щодо організації роботи з формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0.

Запропонована методика була **впроваджена** в освітній процес Київського національного лінгвістичного університету під час педагогічної практики з англійської мови з 16 вересня по 04 жовтня 2019 року.

Зв'язок цієї кваліфікаційної роботи з темою кафедри. Вибір напрямку дослідження безпосередньо пов'язаний з колективною науковою темою кафедри методики викладання ІМ й інформаційно-комунікаційних технологій «Методика навчання ІМ і культур у системі неперервної освіти» (протокол №6 від 04.12.2017 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася під час 2 конференцій: міжнародної студентської науково-практичної конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови», яка проходила 20-22 березня 2019 року в Київському національному лінгвістичному університеті та всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців та студентів «Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти», яка відбулася в Чернігові 9 квітня 2019 року.

Публікації: результати нашого дослідження опубліковано у 2 тезах доповідей на теми «Складники навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови» та «Характеристика технологій Web 2.0 для формування навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи зумовлені її цілями і завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел та 3 додатків. Повний обсяг роботи – 116 сторінок. Кваліфікаційна робота містить 6 таблиць та 1 рисунок. Список використаних джерел охоплює 8 сторінок та містить 72 найменування, з них 54 українською та російською, 14 англійською, 3 іспанською та 1 французькою мовами.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Метою цього розділу є аналіз теоретичних засад формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ. Для досягнення цієї мети було вирішено такі завдання: проаналізовано низку вітчизняних та зарубіжних досліджень з цього питання, охарактеризовано сучасний стан сформованості НСтК у ММ, сформульовано визначення поняття НСтК у ММ, описано структуру, уточнено цілі та зміст формування НСтК у ММ студентів третього курсу, охарактеризовано особливості формування ММ як одного з видів мовленнєвої діяльності, висвітлено характеристики технологій Web 2.0. та обґрунтовано доцільність їх використання у процесі формування ІКК у цілому, та НСтК у ММ зокрема.

1.1. Цілі та зміст формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

У цьому підрозділі ми дослідимо праці науковців, які вивчали НСтК у різних компетентностях, охарактеризуємо цілі формування НСтК у ММ студентів 3-ого курсу, уточнимо визначення НСтК у ММ, проаналізуємо структуру НСтК та сформулюємо зміст формування НСтК у ММ.

З розвитком методики навчання ІМ та культур з'являється потреба у більш ретельному вивченні методики формування НСтК у цілому, та у ММ мовленні зокрема. Наразі зменшується час, який приділяють на оволодіння ІКК, але вимоги, які поставлені перед майбутніми вчителям АМ, зростають. Тому, вони змушені

навчатись швидко та вміти компенсувати прогалини у знаннях. Саме успішно сформована НСтК у майбутніх вчителів АМ зможе задовольнити ці потреби.

НСтК вже давно була предметом досліджень багатьох науковців та методистів, адже саме вона є ключовою в успішному оволодінні всіма компонентами ІКК. Вивченням НСтК займалися І. Л. Бім [5], Г. Холек [63], Л. Дікінсон [60], Н. В. Майєр [25], І. П. Задорожна [18], Н. Д. Гальскова [13], Н. Є. Білоножко [6]. Перелічені вище вчені досліджували НСтК у аспектах формування ІКК та автономії студента. Зокрема стратегії у говорінні описували, Л. А. Карева [20], О. О. Галанова [12], М. Р. Коренева [23], Ю. О. Синиця [40], Т. М. Сухарева [46], Ю. П. Гудима [16]. Більшість дослідників займалися питанням формування НСтК у школах. Наприклад, Л. В. Ягеніч [54] досліджувала методику формування стратегічної компетентності в аудіюванні у молодших школярів, Н. Є. Білоножко [6] характеризувала методику формування стратегічної англомовної компетентності у старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу тощо.

Не оминули своєю увагою дослідники і навчання НСтК у ЗВО. Так, Ю. П. Гудима [16] розглядала формування НСтК у діалогічному мовленні студентів 2-ого курсу, Ю. В. Петровська [35] вивчала методику організації автономного навчання АМ, формуючи НСтК у фахівців транспортної галузі, А. О. Гавриленко [11] характеризувала індивідуальні стратегії навчання у студентів філологічних спеціальностей. Проте, поза увагою науковців залишилося питання формування НСтК саме у ММ майбутніх учителів АМ.

Отже, з коротко представленого аналізу робіт можна зробити висновок, що хоча науковці і досліджували проблему формування НСтК у різних видах мовленнєвої діяльності, але НСтК у ММ не була розглянута належним чином, методику формування цієї ІКК не можна вважати розробленою.

Проаналізувавши праці з методики формування НСтК, було прийнято рішення, що найбільш вдалим визначенням поняття НСтК ми вважаємо дефініцію, яку надала Ю.П. Гудима для НСтК у діалогічному мовленні. Це визначення ми

можемо використовувати для нашого дослідження, адже воно буде справедливим і для НСтК у ММ, але виходячи з цілей та завдань нашого дослідження ми уточнимо сформульоване Ю. П. Гудимою визначення. Тобто її визначення може екстраполюватись на нашу працю з урахуванням специфіки нашого дослідження. Отже, під поняття **навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні** ми розуміємо *здатність та готовність студента до самостійного та усвідомленого навчання й управління процесом англомовного спілкування ІМ у монологічній формі, що передбачає постановку студентом цілей, комунікативного завдання, здійснення самоконтролю та самооцінки результатів спілкування, а також здатності мовця компенсувати в ході монологічного висловлювання мовних знань або мовленнєвого та соціального досвіду спілкування ІМ [16, с. 27].*

Надавши визначення НСтК, з метою підвищення ефективності навчання цієї компетентності нам необхідно визначити та проаналізувати цілі, структуру та зміст компетентності.

Для уточнення цілей формування НСтК у ММ студентів третього курсу було проаналізовано програму з англійської мови для університетів [36] та робочу програму з навчальної дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» за 2018 рік [37], де можна побачити, що кількість годин самостійної та індивідуальної роботи значно перевищує кількість годин аудиторної, що і свідчить про необхідність розроблення методики навчання НСтК в усіх видах мовленнєвої діяльності й у ММ зокрема [37, с. 2].

У студентів ЗВО після закінчення 3-ого курсу мають бути сформовані лінгвістична, комунікативна та соціокультурна компетентності незалежного користувача АМ. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з питань мовної освіти ради Європи (ЗЄР) ці характеристики відповідають рівню С1 [58]. Також у робочій програмі зазначено, що основними завданнями, які поставлені перед студентами, є відпрацювання плавності та швидкості мовлення, використання більшого розмаїття матеріалів та джерел для формування всіх аспектів ІКК, покращення навичок говоріння, письма, читання та аудіювання тощо [37, с. 5]. Що

стосується саме покращення умінь у царині ММ, то студенти повинні вміти формулювати тему повідомлення, логічно окреслюючи причинно-наслідкові зв'язки, брати участь у неформальних дискусіях, які стосуються знайомих проблем, чітко висвітлюючи та аргументуючи свою точку зору, робити підготовленні та непередготовлені усні монологічні повідомлення із відповідним ступенем швидкості. Варто зазначити, що в аспекті НСтК студентам необхідно засвоїти та використовувати різноманітні стратегії для подальшого самостійного оволодіння ІКК, розвивати вміння застосовувати різні комунікативні стратегії під час спілкування тощо [37, с. 5]. Зазначене вище означає, що студенти повинні вміти:

- критично оцінювати власні результати та передбачати кінцевий результат вивчення ІМ;
- обирати найбільш зручні форми та прийоми навчання;
- оцінювати продуктивність своєї навчальної діяльності;
- стежити за процесом вивчення і успішністю його просування [26, с. 443 – 465].

Уточнивши визначення поняття НСтК у ММ та сформулювавши цілі, можемо надати повну характеристику структурі НСтК у ММ. Загальновідомо, що будь-яка ІКК має сталу структуру. НСтК у ММ не є винятком. Тому можемо стверджувати, що НСтК у ММ, як і будь-яка інша ІКК, у своїй структурі має:

- знання;
- навички;
- вміння.

Знання посідають вирішальне місце у структурі компетентності. Науковці розрізняють декларативні, тобто знання студента про явища та факти, і процедурні знання, тобто знання про методи, які студент може використати протягом навчання. Підтримуючи класифікацію груп знань П. Сіра [59], Ю. П. Гудима сформулювала різні групи знань для НСтК у діалогічному мовленні для загального вжитку. Ми вбачаємо доречним використати цю структуру НСтК у діалогічному мовленні, щоб уточнити структуру НСтК у ММ. Тому беручи до уваги твердження

Ю. П. Гудими, ми виокремлюємо декілька груп, які варто віднести до декларативних знань [16, с. 46 – 54].

Мовні знання включають в себе знання:

- значення мовленнєвих кліше, зразків мовлення, ідіоматичних виразів;
- граматичних структур для висловлення власних ідей (конструкції різних часів, вираження категорії модальності);
- маркерів дискурсу;
- значення виразів, які використовуються для міжфразового зв'язку (*First and foremost, in my opinion, to sum up, to conclude, due to, although, though* тощо);
- способів структурування повідомлення та об'єднання окремих фраз у понадфразові єдності;
- побудови та оформлення повідомлення [16, с. 46 – 54].

Прагматичні знання містять знання:

- організації та реалізації мовленнєвих актів відповідно до умов спілкування АМ;
- знання умов спілкування [16, с. 46 – 54].

Вслід за Ю. П. Гудимою, до мовленнєвих знань ми відносимо:

- знання тематики ММ;
- знання комунікативно адекватної мовленнєвої поведінки;
- знання особливостей іншомовного ММ;
- знання функціональних типів монологу (монолог-оповідь, монолог-повідомлення, монолог-опис, монолог-міркування, монолог-переконання);
- знання стилів висловлювань, а також їх особливостей;
- знання різноманітних стратегій задля компенсації прогалин у знаннях [16, с. 46 – 54].

Останньою групою знань, яка також входить до декларативних знань є країнознавчі знання. До них можна віднести:

- знання культури країни, мова якої вивчається;
- знання стандартів комунікативної поведінки, яка є прийнятною для цієї країни;
- знання особливостей використання невербальних засобів спілкування (жести, міміка, постава, тощо) [16, с. 46 – 54].

П. Сір характеризує процедурні знання як ті, які допомагають студенту планувати, організувати та коригувати власне мовлення для більш успішного досягнення комунікативної мети [59]. Керуючись основоположеннями праці П. Сіра, Черниш В. В. розширила класифікацію процедурних знань ІКК. Опираючись на раніше проведенні дослідження, ми виокремлюємо соціокультурні знання, знання індивідуальних особливостей студента, знання умов використання мовленнєвих засобів, знання стратегій [56, с. 559 – 583].

Таким чином до соціокультурних знань можливо віднести:

- знання мовленнєвої та немовленнєвої поведінки співрозмовника;
- знання про те, яким чином використовувати стратегії;
- знання того, як коригувати та організувати власне мовлення [56, с. 559 – 583].

Знання таких індивідуальних особливостей, як специфіка темпераменту, пам'яті та стилю навчання, допомагають студенту швидше та якісніше засвоювати матеріал [8].

Важливо також надати короткий опис такому типу знань, як знання умов використання мовленнєвих засобів, які виокремлює В. В. Черниш. Слідом за науковцем ми вважаємо, що це знання про те, коли, де та як застосовувати мовленнєві засоби або стратегії, щоб досягти поставленої мети [57].

Ю. П. Гудима у своїй праці виділяє ще одну групу процедурних знань, а саме знання про стратегії для розвитку вмінь у ММ. Беручи за основу цю класифікацію, ми можемо сформулювати своє бачення цієї групи знань. Слідом за Т. О. Олійник ми вважаємо, що стратегії поділяться на навчальні та комунікативні, тому варто

виділяти дві групи знань про стратегії: знання навчальних та комунікативних стратегій [30].

Навчальні стратегії у свою чергу поділяють на прямі (когнітивні) та непрямі (метакогнітивні). Таким чином маємо дві підгрупи знань. Знання прямих навчальних стратегій охоплюють знання:

- стратегій запам'ятовування, а саме застосування ключових виразів, асоціацій з рідною мовою тощо;
- когнітивних стратегій, такі як використання фраз-кліше, заміна певних слів під час ММ тощо [30].

Знання непрямих стратегій мають у своєму складі знання:

- соціальних стратегій;
- афективних стратегій, наприклад зниження занепокоєння за допомогою застосування різних способів, перегляд фільмів АМ, самозаохочення тощо;
- метакогнітивних стратегій, а саме окреслення цілей ММ, застосування словників та інших джерел під час підготовки до ММ, самооцінка результатів;
- стратегій саморегулювання, тобто вміння керувати своїми почуттями та емоціями [30].

До другої групи знань (знань комунікативних стратегій) слід враховувати знання компенсаторних стратегій, тобто використання синонімів та перифразування для заміщення невідомих слів, застосування міміки та жестів для передачі інформації, пристосування монологічного висловлювання до власних можливостей. Також знання соціальних та афективних стратегій можуть бути віднесені до цієї групи знань [30].

В. В. Черниш стверджує, що не варто забувати про важливість формування навичок під час засвоєння НСтК, а саме:

- лексичних;
- граматичних;

- фонетичних [52].

Останнім, не менш важливим компонентом структури НСтК у ММ є вміння.

Вміння бувають:

- мовленнєві у ММ;
- навчальні/навчально-стратегічні, такі як використання набутих стратегій, а також знань про власні індивідуальні особливості [26, с. 443 – 465];
- компенсаційні;
- інтелектуальні;
- організаційні [51, с. 138].

Питання структури НСтК у ММ тісно пов'язане зі змістом цієї компетентності. Тому з огляду на структуру та цілі формування НСтК у ММ можемо сформулювати зміст формування цієї компетентності. С. Ю. Ніколаєва [28], І. Л. Бім [5], Н. І. Гез [14], Н. Д. Гальскова [13] вважають, що зміст формування будь-якої компетентності складається з двох аспектів, а саме предметного і процесуального. Ґрунтуючись на твердженнях науковців, до *предметного* аспекту ми можемо віднести навчальні та комунікативні стратегії [26, с. 100 – 111], а до *процесуального* – знання стратегій, а також уміння використовувати навчальні та комунікативні стратегії відповідно до поставленої мети [28, с. 3 – 10].

Слідом за Ю. П. Гудимою, до предметного аспекту варто відносити сфери та види спілкування, невербальні засоби спілкування, лінгвосоціокультурний матеріал, початково-стратегічний компонент. Процесуальний містить уміння організувати власне монологічне висловлювання, використовувати невербальні засоби спілкування, кліше, застосовувати знання про лінгвосоціокультурні особливості, вживати раніше засвоєні стратегії, користуватися знаннями про індивідуальні особливості, умови вживання мовленнєвих засобів, а також вправи для покращення та розвитку всіх наведених вище умінь [16, с. 58 – 64].

Таким чином, ми надали характеристику НСтК у ММ, уточнивши визначення цього поняття, сформувавши цілі та окресливши зміст цієї компетентності.

Встановлені цілі, зміст та структура формування НСтК у ММ студентів 3-ого курсу будуть покладені в основу розроблення відповідної підсистеми вправ.

1.2. Особливості англомовного монологу-переконання

Для ефективного навчання ММ студентів 3-ого курсу необхідно враховувати всі особливості цього виду мовленнєвої діяльності. Тому наступним кроком нашого дослідження ми вбачаємо характеристику ММ в цілому, та монологу-переконання зокрема. Для опису специфіки цього функціонального типу ММ ми спиралися на дослідження як філологів, так і методистів.

Навчання ММ у ЗВО є одним із ключових компонентів програми, адже ММ сприяє організації власних висловлювань, дисциплінує мислення та вчить студентів логічно оформлювати свої ідеї для того, щоб успішно донести їх до свого співрозмовника. Задля успішної організації власного монологічного висловлювання мовцю необхідно вміти планувати та коригувати його, дотримуватись причинно-наслідкових зв'язків, оформлювати ММ відповідними мовними засобами, оптимально використовувати мовний матеріал тощо [27, с. 44 – 49].

Вслід за науковцями, ми трактуємо ММ як вид мовленнєвої діяльності, що передбачає зв'язне та неперервне висловлювання, яке безпосередньо спрямоване до одного або декількох співрозмовників [26, с. 340]. Також ми поділяємо думку Т. О. Петрової, що ММ це розгорнуте висловлювання одного мовця, яке складається з логічно зв'язаних фраз [34, с. 18 – 20].

Слідом за В. Л. Скалкіним ми можемо виокремити, звертаючи увагу на психологічний аспект ММ, наступні характеристики ММ.

1. ММ дуже часто співвідноситься з іншими розумовими або фізичними діями мовця, тобто коли мовець супроводжує своє монологічне висловлювання

демонстрацією відповідної наочності або водночас з монологічним висловлюванням обдумує питання.

2. ММ завжди вмотивоване, тобто мовець говорить, керуючись певною мотивацією. Під час навчання АМ мотивація штучно створюється викладачем.

3. Під час монологічного висловлювання створення його змістового аспекту та вербалізація проходять одночасно.

4. ММ може бути аналітичне, яке базується на міркуванні, емотивне, що спирається на емоційний стан мовця, мнемічне, яке базується на пам'яті, та імажинічне, яке має в своїй основі уяву.

5. ММ може бути підготовлене заздалегідь або непідготовлене, тобто спонтанне. Підготовлені монологи це зазвичай лекції, публічні виступи або доповіді [42, с. 111 – 112].

Загальновідомо, ММ може виконувати декілька важливих комунікативних функцій у спілкуванні:

- інформативну, тобто передавати інформацію щодо предметів або подій;
- впливову, тобто переконувати у певних поглядах, спонукати до дії;
- експресивну, а саме виражати свій емоційний стан;
- розважальну, тобто розважати свого співрозмовника або аудиторію;
- ритуально-культову, тобто слугувати під час певного ритуального обряду [26, с. 340 – 366; 32, с. 115 – 116].

З огляду на комунікативні функції, які виконує ММ, виділяють такі типи монологічних висловлювань: опис, розповідь, міркування (роздум). Одним з різновидів монологу-міркування є монолог-переконання (МП). Метою цього функціонального типу монологу є вплинути на аудиторію таким чином, щоб вона прийняла думку мовця або ж змінила власні думки та погляди, переконати аудиторію, навести докази за чи проти певних фактів [41, с. 21 – 22; 33, с. 13 – 27].

Приймаючи точку зору Т. О. Петрової щодо структури МП, ми виокремлюємо декілька невід'ємних частин будови МП: вступ, теза або антитеза,

аргументація, переконання, висновок [34, с. 26 – 42]. Відповідно до думки Г. Сагач вступ є одним з найбільш важливих компонентів структури МП, адже саме він привертає або відволікає увагу аудиторії. Якщо вступ мовця досить красномовний, то надалі слухачі будуть повністю занурені у його монологічне висловлювання [39, с. 466]. Однак вступ МП є більше опцією, ніж правилом, оскільки саме теза, тобто одне або декілька речень, які окреслюють основу сутність проблеми, несе найбільше смислове навантаження. Цілком можливо, що аргументація виступатиме або ж підтвердженням тези, або її спростуванням. Г. Сагач виділяє декілька способів аргументації: «доказ від факту», «доказ від сумніву», «доказ від авторитету», «доказ від впевненості», «доказ від обіцянки» [39, с. 102]. Під час промовляння висновків завдання мовця – остаточно переконати своїх слухачів у його правоті та поставити крапку.

Безсумнівно, що, як й інші функціональні типи монологів, МП має певні притаманні йому лінгвістичні особливості.

1. Зв'язність, тобто єдність тексту як продукту говоріння. Ця характеристика реалізується за допомогою організації композиційної структури повідомлення, успішного співвідношення структурних та змістових компонентів, використання відповідних мовних засобів, розкриття теми та ідеї повідомлення [3, с. 70 – 71].

Виходячи з функцій монологу-міркування в цілому, та переконання зокрема, притаманною характеристикою цього типу є причинно-наслідкові зв'язки між реченнями. В такому типі монологу широко використовуються складнопідрядні речення з підрядними причини або ж наслідку, а також речення з інфінітивними зворотами. З огляду на це, для того, щоб зберегти зв'язність монологічного висловлювання, у МП велику роль відіграють мовні засоби міжфразового зв'язку.

Т. О. Петрова у своїй праці проаналізувала засоби міжфразового зв'язку, які були виділені Л. Д. Сліпченко, М. І. Соловйом, Л. Лізюк (*The New English Course*) [72] та *Dictionary of contemporary English* [61] та виокремила ті, які є найбільш характерними для МП [34, с. 27 – 30]. Ми вважаємо відібрані науковцем фрази

актуальними і на сьогодні та вбачаємо необхідність у доповненні переліку цих засобів міжфразового зв'язку.

- Фрази, що показують відношення мовця – *to my way of thinking..., I feel strongly that..., in my opinion..., it seems to me that..., it is a firm belief that..., I am convinced that..., as far as I am concerned..., I consider it to be..., according to my point of view....*
- Фрази, які допомагають структурувати розповідь на початку, в основній частині та в кінці МП – (початок монологу) *First and foremost..., to begin with..., from the very start..., it is necessary to point out..., let us begin by looking at..., the most important issue to be mentioned is...;* (основна частина монологу) *Secondly, thirdly, as I have mentioned..., afterwards, then, next, after this/that;* (завершення монологу) *finally, to conclude, to sum up, for the above mentioned, on the whole, all in all, taking everything into consideration, briefly, to put it all short, lastly, in conclusion, in summary, as I have said, as it was previously stated, on the whole, all in all, altogether, in short.*
- Фрази, що додають інформацію – *furthermore, what is more, nevertheless, seeing that..., then comes..., owing to the fact that, the problem is..., we shall now proceed to show..., because of, for this reason, in other words, due to the fact that, not only...,but, alternatively, the problem of..., neither...nor, either...or, besides, in particular, for instance.*
- Фрази, які висвітлюють переваги або недоліки – *another advantage\disadvantage of this is that..., a further disadvantage\advantage of..., one other advantage\disadvantage of..., the main\the greatest advantage\disadvantage is....*
- Фрази, які допомагають висвітлити думку інших осіб – *people often claim that, many people are in favour of/against, contrary to popular belief, some people point out that....*
- Фрази, які вживаються для порівняння або протиставлення явищ – *in spite of the fact, even though, despite the fact that..., while this is true to say that...,*

the fact that..., indeed, at the same time, in contrast, however, nonetheless, nevertheless, even so, still, similarly, likewise, in the same way, equally.

- Фрази, що використовуються для узагальнення інформації – *as a general rule, as a matter of fact, in fact, so, consequently, in particular, by and large, in general, actually.*
- Фрази, що передають аргументацію, переконання – *if I were you, I would..., with a view to, because of, for instance, you ought to, take my advice.*
- Фрази, що передають згоду або ж незгоду – *I agree, You are right, I guess so, absolutely agree, I suppose so, that is not right, I am not sure, that is not what I have heard* [34, с. 27 – 30].

2. Тематичність, а саме співвіднесеність монологу з певною макротемою. Тема МП має бути пов'язана з більш широкими темами, такими як житло та оточення, їжа та напої, визначні місця, вільний час, подорожі, здоров'я, спорт, освіта, мови тощо [34; 26].

3. Контекстуальність, тобто висловлювання повинно бути зрозумілим слухачеві з контексту та без допомоги екстралінгвістичних засобів комунікації [3, с. 19; 38, с. 127].

4. Безперервність і розгорнутість, тобто ММ не переривається іншими співрозмовниками та повинно містити завершену думку.

5. Послідовність і логічність, що означає те, що МП має свою структуру і мовець повинен її дотримуватись задля того, щоб донести свою думку до слухачів [34, с. 30 – 35].

Так само як і всі інші функціональні типи монологів, МП має певні фонетичні особливості. Для визначення інтонаційного оформлення МП ми проаналізували роботи лінгвістів, а саме О. М. Алексієвець [2] та А. А. Калити [19]. Інтонаційне оформлення МП грає велику роль в успішності досягнення мовцем поставленої перед ним комунікативної мети. У МП інтонація виконує логічну функцію, тобто передає інформацію щодо предметного змісту речень, виражає порівняння або протиставлення. Також у МП важливо звернути увагу на акцентну та впливову

функції інтонації, адже головною метою МП є вплинути на реципієнта. Крім того, під час МП мовцю необхідно обережно використовувати ядерні тони, позаяк вони передають його емоційний стан та ставлення до предмета розмови. Щодо шкал, Т. О. Петрова стверджує, що для МП найбільш вдалимими є рівні, спадні та висхідні ступінчасті, скандентні та ковзні шкали. Наголос в реченні функціонує задля того, щоб наголошувати та звертати увагу слухачів на найважливіші моменти протягом монологу, а також змінювати значення відповідних фраз. Варто зазначити, що МП властивий систематичний та організований ритм, середній рівень гучності, який може змінюватись в залежності від кількості слухачів та обставин. Необхідно пам'ятати, що МП характеризується прискоренням і сповільненням темпу та використанням різних типів пауз (коротких або довгих, заповнених чи незаповнених) в залежності від поставленої мети [34, с. 30 – 40].

Чи буде досягнена поставлена перед мовцем комунікативна мета деякою мірою залежить від вибору граматичних засобів. Переконавання може виражатись через побажання, накази, рекомендації. Таким чином, мовець може обрати низку модальних дієслів або граматичних структур для перелічених вище функцій.

Поділяючи думку Т. О. Петрової щодо граматичного оформлення МП, ми можемо стверджувати, що необхідно пом'якшувати категоричність висловлювання за допомогою таких структур, як наприклад *It is not without interest to note..., I think..., according my point of view..., probably, possibly, I believe..., rather*. З метою вплинути на аудиторію, мовець може використовувати прикметники найвищого ступеня, емоційні звороти, інверсію, риторичні запитання тощо [34, с. 30 – 40]. Продемонструємо це на наступних прикладах.

- *Never in my life I have been so sure in it.*
- *So happy I was that I couldn't keep it.*
- *What the companies do is maximize their profits.*
- *Have you ever thought about this issue in your life?*
- *The most important fact is that you will never manage to become so rich.*

Властивостями МП теж є:

- вживання часів Present Simple і Future Simple (*People say it does not matter. If you agree, I will continue*);
- використання неособових форм дієслова, інфінітива, герундія (*Understanding your mission is your main task. They will never know what to do*);
- часте вживання пасивного стану (*to be mentioned, to be done, to be taken for granted*);
- залучення дієслів у наказовому способі (*think about it, never stop to ..., listen to everything I will tell you, check it*);
- застосування риторичних запитань (*Have you ever thought about...?, Why do people ...?, What are the reasons...?*);
- використання модальних дієслів (*they ought to be here for you, he must be thinking..., You should not have done that*);
- вживання складнопідрядних речень з підрядними додатковими, означальними, наслідку, причини (*That was an idea which I have never understood. This issue will have bad consequences, so I cannot agree. They did not support us, because they knew what would happen next. You said that you had spent a lot of time preparing for that conversation.*);
- використання вставних фраз та прикладок (*It goes without saying, I will explain you the notion of lingua franca.*) [34, с. 27 – 40; 33, с. 20 – 27].

На думку С. В. Грабової [15] та С. В. Соколової [45], одну з ключових ролей під час ММ у цілому, та МП зокрема відіграє психологічний компонент, адже мета такого типу монологічного висловлювання полягає в тому, щоб переконати свого співрозмовника або аудиторію, або ж змусити виконати певні дії. Тому необхідним є слідкування за невербальною поведінкою [15, с. 82 – 85; 45, с. 21 – 23]. Мовцю потрібно використовувати помірну кількість вказівних, емоційних та ритмічних жестів та стежити за їх співвідношенням зі змістовим наповненням монологу.

Безумовно важливою є і постава мовця. Міміка має відповідати тому, про що говорить людина в даний момент, інакше в аудиторії виникне дисонанс між смисловим наповненням та емоціями мовця. Також бажано підтримувати зоровий контакт з аудиторією або співрозмовником, тому що саме таким чином мовець матиме змогу зрозуміти реакцію та емоційну віддачу слухачів

Беручи до увагу всі перелічені вище граматичні, лексичні, стилістичні, фонетичні особливості побудови, а також паралінгвістичні засоби оформлення МП, ми можемо твердити, що МП має велику кількість характеристик, які мовець повинен взяти до уваги, щоб успішно виконати поставлене перед ним комунікативне завдання.

Таким чином ми проаналізували специфіку ММ загалом, та МП зокрема. Тож ми виокремили та уточнили комунікативні функції, структуру, мовні, а саме фонетичні, лексичні та граматичні, та невербальні особливості МП, з яких основними особливостями МП є чітка стилістична структура, наявність емфатичних зворотів, найвищого ступеня порівняння прикметників, риторичних запитань, використання відповідних паралінгвістичних засобів комунікації, вживання засобів міжфразового зв'язку тощо. Викладені в цьому підрозділі теоретичні особливості МП будуть покладені в основу розробки підсистеми вправ для формування НСтК у ММ студентів 3-ого курсу.

1.3. Характеристика технологій Web 2.0 для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

Навчально-методична модель сьогодення вимагає залучення інформаційно-комунікаційних технологій, тому що вони є засобом та ресурсом для здійснення педагогічної практики. На даний час викладачі та методисти у всьому світі широко використовують різноманітні технології в галузі навчання, адже вони безсумнівно полегшують та водночас покращують процес навчання. За допомогою

використання технологій роль викладачів в аудиторії змінюється, вони виступають в ролі посередників та фасилітаторів. Також нові технології значним чином впливають на мотивацію студентів до вивчення АМ. У цьому підрозділі ми окреслимо потенції та особливості системи Web 2.0, а також обґрунтуємо їх продуктивність під час формування НСтК у ММ студентів 3-ого курсу [9].

Одними із найбільш сучасних та ефективних засобів, які користуються популярністю зарубіжних викладачів та пересічних громадян, є сервіси Web 2.0. Потенціал технології Web 2.0 практично безмежний. Зсув від технологій Web 1.0 до Web 2.0 можна охарактеризувати як еволюцію від пасивного використання контенту до активнішої участі, створенню та обміну цим контентом. В основу цих технологій покладено ідею того, що кожен користувач має можливість коригувати будь-який контент. Всі сервіси Web 2.0 активно розвиваються і покращуються. Вони є потужним інструментом для навчання, адже мають двосторонній інтерактивний характер. Варто зазначити, що такі технології приваблюють студентів, оскільки вони охоплюють аспекти простого соціального спілкування, координації та самовираження на просторах Інтернету, в той самий час закликаючи студентів до створення чогось нового та несення відповідальності за свій контент [70].

Сервісам Web 2.0 притаманна висока інтерактивність та співпраця всіх користувачів, тобто користувачі отримують можливість спільно створювати та змінювати контент. В сутність цієї технології покладена соціальна природа. Вони спрямовані на підвищення творчості, безпечного обміну інформацією, розширення співпраці та покращення функціонального всього Інтернету. До найпопулярніших сервісів Web 2.0 відносять:

- форуми;
- подкасти;
- блоги;
- соціальні мережі;
- вікі;

- електронні портфоліо;
- соціальні закладки і схожі на них мережі [55].

Вслід за В. В. Черниш ми вважаємо, що застосування технологій Web 2.0 у вивченні АМ сприяють створенню і керуванню контентом знань з АМ, підвищенню і активізації пізнавальної діяльності студентів, реалізації компетентнісного, особистісно-діяльнісного й автономного підходів до навчання АМ, покращенню організації самостійної роботи та підвищенню мотивації [50, с. 8 – 10; 49, с. 15 – 22].

Одним з найбільш популярних засобів Web 2.0 є соціальна мережа YouTube. YouTube – це простір, для обміну відео, а також для обговорення контенту. Ця мережа дозволяє кожному зберігати короткі відео для приватного або публічного перегляду. За допомогою зручної пошукової системи студенти можуть швидко та легко знаходити безліч відео на теми, які їх цікавлять [66].

YouTube – це загальнодоступна та безкоштовна мережа, де кожен пересічний користувач може створити свій канал та створювати контент, який буде цікавий глядачам. Ще одним фактором, який говорить на користь залучення YouTube до формування ІКК у студентів, є те, що такі визнані організації з вивчення та викладання ІМ, як *British Council*, *BBC English*, *Edutopia*, *TED-Ed* і схожі організації мають свої канали в YouTube, де постійно поновлюють навчальні матеріали для тих, хто вивчає та викладає АМ як другу ІМ. Низка державних та недержавних установ і організацій, такі як університети Гарварду, Принстону, Кембріджу, Стенфорду тощо, розташовують свої матеріали в мережі YouTube. Це свідчить про те, що мережа є широко використовуваною та зручною [71; 62].

Технології Web 2.0 у цілому, та соціальна мережа YouTube зокрема, сприяють формуванню усього розмаїття мотивів, що спонукають студентів до вивчення АМ. В цьому електронному ресурсі всі користувачі мають змогу бачити та оцінювати (коментувати) контент, який створюють студенти. Це стимулює підсиленню мотиву успіху у студентів. Також студенти мають змогу слідкувати за

відео-блогами низки англомовних діячів культури, політики та спорту, що стимулює мотив ідентифікації. Ще одним мотивом, який може задовольнятися є мотив афіліації, тобто порив до спілкування, адже студенти можуть вільно залишати і отримувати коментарі та відгуки. Мережа YouTube має потенціал задовольняти всі пізнавальні мотиви та розширювати лінгвокраїнознавчу компетентність, поєднуючи всі види мовленнєвої діяльності. Одним з основних мотивів, який стимулюється під час використання мережі YouTube, є творчий мотив, позаяк він підштовхує студентів до створення власних монологічних висловлювань. Тільки найбільш цікавий канал на YouTube зможе набрати найбільше дописувачів, тому студенти змушені створювати унікальний та якісний контент [47, с. 88 – 90].

Отже, мережа YouTube є доступною та легкою у користуванні, сприяє мотивації студентів у пізнавальній та творчій діяльності й має високий рівень інтерактивності. Беручи до увагу всі перелічені вище переваги мережі YouTube, можна стверджувати, що саме ця мережа зможе надати студентам різноманітні можливості задля кращого оволодіння НСтК у ММ.

Ми використовуватимемо соціальну мережу YouTube на рецептивному етапі, адже таким чином студенти зможуть переглядати та аналізувати монологічні висловлювання інших людей, а також студенти матимуть змогу звернути увагу на невербальні засоби спілкування, які допомагають мовцям точніше передавати інформацію своїм глядачам. Безсумнівно корисною ця мережа стане і на продуктивному етапі оволодіння НСтК у ММ, позаяк студенти матимуть змогу записувати свої власні відео та поширювати їх, переглядати, після чого інші студенти академічної групи зможуть їх подивитися та проаналізувати. Студенти матимуть можливість застосувати вміння рефлексії та саморефлексії для аналізу та уникнення власних помилок у майбутньому.

Ще один сервіс Web 2.0, який не можливо оминати, це подкасти. Науковці тлумачать подкаст як ресурс, який використовується користувачами для створення аудіозаписів та їх оприлюднення в мережі Інтернет. Протягом останніх років

викладачі іноземних мов широко використовують цю технологію, адже вона вдосконалює мовні, мовленнєві навички та вміння студентів. Також подкаст сприяє розвитку соціальних, комунікативних та аналітичних умінь студентів, надає змогу долати труднощі, з якими вони зустрічаються під час оволодіння граматичною, лексичною та фонетичною компетентностями, а також компетентностями в аудіюванні та говорінні [68, с. 124 – 136].

Подкасти вже давно були інтегровані в освітні платформи, адже підтвердили свою простоту та зручність у користуванні. Однією з головних переваг використання подкастів під час занять АМ є те, що студенти можуть прослуховувати аудіозаписи як використовуючи їх он-лайн, так і оф-лайн, тобто маючи або ж ні підключення до мережі Інтернет. Кожен користувач може легко та швидко створити свій власний подкаст без великих зусиль. Далі користувачі можуть поширити свої подкасти в Інтернеті задля того, щоб інші змогли їх прослухати та оцінити. Подкасти сприяють розвитку компетентностей в аудіюванні та говорінні [29, с. 61 – 63].

Варто зазначити, що однією з переваг подкастів є те, що вони можуть бути різною тривалості, яку визначатиме викладач або сам студент під час створення подкасту. Подкасти можуть бути розміщені на сервісах, де інші користувачі матимуть змогу їх прослуховувати та залишати свої відгуки. Також студенти можуть створювати свої власні сторінки, на яких прийматимуть участь в обговоренні створених та прослуханих іншими студентами подкастів на мікроблогах. Під час обговорювання подкастів студенти можуть виражати свої власні емоції щодо прослуханого, залишати свої побажання, висловлювати свою думку щодо змісту прослуханого, знаходити помилки у структурі та мовному оформленні монологічного висловлювання. Таким чином студенти зможуть не тільки практикувати говоріння, а й покращувати вміння аудіювання. [48, с. 8 – 11].

Серед переваг подкастів також необхідно виділити інтерактивність, адже важливим є не тільки отримання інформації прослуханих подкастів, а й активне обговорення змісту цих подкастів. Студенти в змозі працювати з подкастами

автономно, підтримуючи комфортний для студента темп. Безсумнівно подкасти сприяють мотивації до навчання, тому що студенти завжди відкриті для використання нових технологій. І однією з найважливіших переваг подкастів є те, що вони сприяють інтегрованому навчанню, яке дедалі частіше популяризується на теренах нашої країни. Інтегроване навчання означає формування декількох компетентностей одночасно, а також залучення знань та навичок з інших предметів у вивчення АМ [69, с. 63 - 70].

Єдиним недоліком аудіо-подкастів є те, що неможливо оцінити паралінгвістичну поведінку реципієнта та мовця, що зменшує рівень розуміння змісту повідомлення. Але у нашому дослідженні ми використовуватимемо прослухування подкастів на рецептивному етапі оволодіння НСтК у ММ задля аналізу лінгвістичних та комунікативних особливостей. Також на продуктивному етапі студенти створюватимуть свої власні аудіо-подкасти і матимуть на меті переконати слухачів, використовуючи виключно лінгвістичні та комунікативні способи та стратегії, та не застосовуючи жодних невербальних засобів комунікації. Таким чином, студенти матимуть змогу удосконалювати саме мовне оформлення своїх монологічних висловлювань.

Тож, використовуючи подкасти для формування НСтК у ММ ми формуємо не лише НСтК, а й сприяємо мотивації та взаємодії студентів між собою.

Відео-подкасти також відіграють значну роль у формування ІКК, адже вони мають більше переваг, ніж аудіоподкасти. Тому ще одним сервісом, яким ми будемо користуватись, як засобом навчання є веб-сайт *TED*. Це популярний сайт організації, яка проводить лекції по всьому світу, запрошуючи людей різних культур, країн та спеціальностей приймати в них участь. Головна мета цієї організації – це поширювати гарні ідеї по всьому світу, щоб люди могли ставати більш ерудованими та освіченими.

Цей веб-сайт має багато переваг. Найперше, що варто зазначити, що веб-сайт надає безкоштовний доступ до відео для всіх користувачів. Тому студенти не повинні будуть витрачати власні кошти для перегляду. Також не можливо не

помітити, що мова, яку використовують мовці, є дуже різноманітною, адже лектори приїжджають з різних куточків світу, щоб поділитись з аудиторією своїми знаннями або ж досягненнями в різних галузях. Оскільки, вважається корисним ознайомлювати студентів з різними варіантами та діалектами англійської мови, цей сайт буде ефективним під час формування НСтК у ММ.

Ми вважаємо, що лекції, опубліковані на цьому сайті, стануть гарним зразком монологічних висловлювань та презентацій для аналізу студентів. Тобто студенти матимуть змогу переглядати відео лекцій, аналізувати, обговорювати їх зі своїми одногрупниками, а також виділяти для себе велику кількість ефективних стратегій, які можуть бути корисними під час ММ.

Таким чином, ми охарактеризували технології Web 2.0 як такі, що мають високий потенціал у формування НСтК у ММ, вони мають інтерактивний характер, можуть задовольняти пізнавальні, творчі мотиви, а також мотиви ідентифікації й успіху. Крім того, відібрали соціальну мережу YouTube, як засіб навчання, оскільки, користуючись цією мережею, студенти мають змогу взаємодіяти один з одним та аналізувати МП одне одного. Також, веб-сайт TED може бути чудовим ресурсом для перегляду відеозаписів лекцій мовців з усього світу, а студенти можуть аналізувати стратегії, які використовують лектори. Безсумнівно, і подкасти зможуть бути ефективними під час формування НСтК у ММ студентів третього курсу, адже таким чином вони будуть вчитися використовувати комунікативні стратегії у МП, щоб переконати свого слухача.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши теоретичні передумови формування у майбутніх учителів АМ НСтК у ММ, ми можемо зробити такі висновки. У сучасній методиці питання формування НСтК у цілому, та у ММ зокрема залишається недостатньо вивченим. Методисти досліджували формування НСтК тільки у декількох аспектах оволодіння ІКК. Проте немає майже жодних досліджень щодо проблеми формування НСтК у ММ.

Ми уточнили визначення поняття НСтК у ММ, під якою ми розуміємо підготовленість студента до автономного навчання і контролю процесом англomовного ММ, що охоплює постановку студентом мети, комунікативного завдання, реалізації самоконтролю та самооцінки результатів спілкування, а також здатності студента компенсувати в ході ММ знань або досвіду спілкування АМ. Крім того, нами була охарактеризована структура цієї компетентності, компонентами якої є предметні (мовні, мовленнєві, прагматичні, країнознавчі) та процедурні (соціокультурні, знання індивідуальних особливостей, умов використання мовленнєвих засобів, про стратегії для розвитку вмінь ММ) знання, лексичні, фонетичні та граматичні навички, та вміння використовувати стратегії.

Також, проаналізувавши робочу програму дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» для студентів третього курсу, ми дійшли висновку, що по закінченню третього курсу студенти повинні оволодіти рівнем С1 та вміти вільно висловлювати свою думку. Також студенти мають вміти організовувати власний процес навчання та критично оцінювати власні результати навчання. Структура та цілі формування НСтК у ММ студентів третього курсу мають бути покладені в основу змісту навчання цієї компетентності.

Охарактеризувавши ММ як вид мовленнєвої діяльності з позицій лінгвістичних, стилістичних і психологічних особливостей, та провівши аналіз робочої програми, можна стверджувати, що підготовлений МП є одним з найбільш важливих функціональних типів монологу, уміння ведення якого повинні

опановувати студенти третього курсу. Основними лінгвістичними особливостями МП є:

- 1) чітка структура монологічного висловлювання;
- 2) зв'язність;
- 3) наявність відповідних засобів міжфразового зв'язку;
- 4) тематичність;
- 5) контекстуальність;
- 6) безперервність та розгорнутість;
- 7) логічність та послідовність;
- 8) відповідне фонетичне оформлення;
- 9) наявність характерних МП граматичних структур (емфатичні звороти, інверсія, прикметники найвищого ступеня порівняння тощо).

Крім того, з метою вирішення поставленого комунікативного завдання, мовцю необхідно вдаватись до застосування паралінгвістичних засобів передачі інформації, супроводжувати свій МП відповідними жестами, мімікою тощо.

Ми вважаємо, що у процесі формування НСтК у ММ доцільно використовувати технології Web 2.0, адже вони надають користувачам можливість кооперації та спілкування один з одним. Ми вирішили обрати соціальну мережу YouTube, адже вона є найбільш популярною серед молоді. До переваг цієї мережі можна віднести безкоштовність доступу, легкість та зручність у використанні, визнання низкою авторитетних організацій, сприяння мотивації студентів. Використання цього сервісу буде покладене в основу багатьох розроблених нами вправ.

Ще одним корисним сервісом ми вбачаємо веб сайт *TED*, який є чудовим джерелом відеозаписів лекцій та виступів мовців, мовлення яких можна брати за зразок. У розроблених нами вправах студенти будуть переглядати, аналізувати та наслідувати особливості виступів відомих спікерів.

Крім того, сервіси для прослуховування, створення та поширення подкастів також є корисними у процесі формування НСтК у ММ, оскільки студенти матимуть

змогу фіксувати свій МП, відправляти його своїм одногрупникам та друзям для аналізу та коментування. Єдиним мінусом аудіоподкастів є відсутність відео, позаяк студенти не зможуть вплинути на слухача, використовуючи невербальні засоби комунікації.

Основні положення цього розділу висвітлені в публікаціях [8; 9].

Проаналізувавши теоретичні засади формування НСтК у ММ студентів третього курсу, наступним завданням нашої кваліфікаційної роботи є розробка, характеристика та обґрунтування доцільності методики формування цієї компетентності у студентів третього курсу.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Стратегії посідають значне місце у навчанні студентів ММ у цілому, та МП зокрема. Проте проведене опитування свідчить, що студенти майже не використовують стратегії для покращення процесу свого навчання, а викладачі ЗВО не приділяють достатньо часу для ознайомлення та тренування студентів у застосуванні відповідних стратегій. Тому з'являється необхідність у створенні ефективної підсистеми вправ для формування у студентів НСтК у ММ. Таким чином другий розділ присвячений критеріям відбору навчальних матеріалів, а також теоретичному обґрунтуванню і створенню різноманітних вправ, які увійдуть у підсистему вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу. Одним із завдань цього розділу є створення моделі організації процесу навчання майбутніх учителів АМ.

2.1. Відбір та організація навчального матеріалу для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

Для того, щоб студенти якомога швидше й ефективніше зуміли оволодіти НСтК у ММ, необхідно успішно відібрати навчальні матеріали, які будуть покладені в основу підсистеми вправ для формування цієї компетентності. Зважаючи на те, що основним джерелом навчальних матеріалів, які ми будемо застосовувати є всесвітня мережа Інтернет, особливо соціальна мережа YouTube, яка наразі не завжди містить тільки надійну інформацію, формулювання критерій відбору та подальший добір навчальних матеріалів безумовно є необхідним.

Використання аудіо- та відеотекстів є ключовим у навчанні НСтК у ММ, адже прослуховуючи або переглядаючи цей матеріал, студенти отримують знання щодо стратегій, які використовують мовці під час монологу, а також мають змогу наслідувати композиційні, лінгвістичні та психологічні особливості МП.

Для здійснення відбору навчального матеріалу сьогодні існує низка критеріїв. Н. К. Склярєнко, відбираючи художні тексти для навчання монологічного мовлення, сформулювала наступні критерії: автентичності, доступності, інформативності, проблемності, якості усномовленнєвого потенціалу, морально-естетичного впливу на студентів [43, с. 115 – 130]. Т. О. Петрова відібрала матеріали з Інтернету за критеріями автентичності, доступності за формою та змістом, наявністю новизни та актуальності, обмеженості інформативної насиченості та посильного обсягу [34, с. 95 – 100]. Навчаючи персуазивного мовлення, С. В. Білоус обґрунтувала важливість критеріїв комунікативної цінності, автентичності, інформативності, контрастності іншомовної та рідної культури, критерії малої форми та цілісності [7, с. 81 – 99]. С. В. Лазаренко стверджує, що основними критеріями добору навчального матеріалу повинні бути критерії автентичності, тематичності, новизни, обсягу, інформальності та інтерактивності, насиченості певними лексико-граматичними одиницями [43, с. 82 – 100]. Аналізуючи використання аудіотекстів у процесі навчання, Л. В. Шевкопляс сформулювала критерії доступності, новизни та мотиваційної цінності, автентичності, відповідності віковим особливостям студентів, їх життєвому досвіду та професійним потребам, тематичності, виховної цінності, жанрової та типологічної різноманітності, тривалості звучання аудіоповідомлення [53, с. 120 – 130].

Ми проаналізували зазначені вище критерії і вважаємо, що наступні критерії є найбільш релевантними для нашого дослідження:

- *автентичності;*
- *інформативності;*
- *посильності (відповідності мовній підготовці студентів);*

- *морально-естетичного впливу;*
- *тематичності;*
- *доступності.*

Далі охарактеризуємо детальніше кожен із критеріїв.

Перш за все, варто зазначити, що, виходячи з мети нашого дослідження, добору підлягають саме ті тексти, які насамперед відповідають граматичним, фонетичним та лексичним параметрам МП. Тобто ми орієнтуємося на лінгвостилістичні особливості МП, на вербальні та паралінгвістичні засоби комунікації.

Критерій *автентичності* посідає основне місце у відборі матеріалів. Методисти вважають, що автентичні матеріали – це ті, які не зазнали ніяких змін, не були адаптовані до потреб студентів. Найбільшої перевагою автентичних текстів є те, що вони є зразками реальної комунікації. Їм притаманні оригінальні особливості монологічного висловлювання носіїв мови, а саме мовне наповнення, структурно-композиційні характеристики, використання невербальних засобів комунікації [26].

Н. К. Складенко у своїй праці аналізувала критерій автентичності. Науковець стверджує, що автентичні матеріали – це матеріали, які були створені носіями мови для носіїв мови, але в подальшому почали використовуватись у навчальному процесі. Також Н. В. Складенко зазначає, що адаптація матеріалів є розповсюдженим явищем, адже це полегшує розуміння аудіо- та відеоматеріалів. Під адаптацією розуміється скорочення тривалості, спрощення або видалення певних мовних засобів, зменшення темпу тощо. Але, згідно із твердженнями Н. К. Складенко, велика кількість авторів вважає, що якщо методична обробка матеріалу не порушує його автентичності, то такі тексти також можуть успішно використовуватись у навчальних цілях і вважатись умовно-автентичними. Умовно-автентичні матеріали, у свою чергу, поділяються на адаптовані та методично-підготовлені або створені носіями мови для навчальних цілей [43, с. 115 – 130]. Також методист виділяє неавтентичні або ж штучні матеріали, які на нашу думку

не є ефективними під час формування будь-яких компонентів ІКК у студентів третього курсу [43, с. 115 – 130].

На нашу думку, з огляду на те, що ми створюватимемо підсистему вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу, навчальний матеріал здебільшого повинен бути автентичним або ж умовно-автентичним, тобто таким, який створений носіями мови або методично адаптований носіями мови для навчальних цілей.

Наступним важливим критерієм відбору навчального матеріалу є критерій *посильності* або *відповідності мовній підготовці студентів*. Під цим критерієм ми маємо на увазі відповідність матеріалу можливостям та мовній підготовці студентів, тобто рівню володіння АМ. До характеристик, за допомогою яких визначається посильність, відносять: композиційно-мовленнєву форму, мовний матеріал, зміст та тему. Тобто матеріали повинні підбиратись таким чином, щоб студенти розуміли про що йдеться в аудіо- чи відеотексті. Матеріали не можуть бути занадто легким для розуміння, адже таким чином студенти будуть втрачати мотивацію. В той самий час, текст не повинен бути взагалі непосильним для розуміння. Всі аудіо- та відеотексти повинні відповідати рівню сформованості ІКК у студентів.

Також на думку Н. К. Скляренко, критерій посильності впливає на усвідомленість рівня розвитку ІКК студентів. Таким чином, якщо студенти справляються з виконанням поставленого перед ними завдання, в подальшому їх самооцінка та мотивація буде зростати. У випадку якщо завдання є занадто легкими або ж складними, самооцінка студентів відповідно занадто зростає або спадає, і такі студенти втрачають мотивацію до вивчення АМ [43, с. 115 – 130].

З огляду на те, що ми досліджуємо навчання НСтК, ми припускаємо, що навчальні матеріали повинні викликати певні труднощі у студентів, адже саме таким чином вони будуть змушені використовувати відповідні стратегії для покращення розуміння матеріалу.

Ще одним із ключових критеріїв відбору навчальних матеріалів є критерій *морально-естетичного впливу* навчального матеріалу на студента. Під цим критерієм ми розуміємо те, що відеоматеріали не повинні містити морально неприйнятних сцен, а аудіотексти, в свою чергу, не можуть містити морально неприйнятною інформації, яка може негативно вплинути на світогляд студентів. Також, тема відібраних матеріалів не повинна викликати різко негативних емоцій студентів. Таким чином, всі навчальні матеріали повинні відповідати моральним принципам студентів.

Зважаючи на те, що джерелом наших матеріалів є сервіси технології Web 2.0, неможливо оминати критерій *доступності*. Під доступністю ми маємо на увазі безкоштовність доступу до навчальних матеріалів, адже викладачі не можуть змушувати студентів за власні кошти купувати певні матеріали. Ще одним аспектом цього критерію ми вбачаємо відносну легкість в отриманні навчальних матеріалів. Під цим ми розуміємо те, що сервіси Web 2.0, які ми обрали як джерело аудіо- та відеоматеріалів, не повинні вимагати у студентів значних зусиль та зусиль задля їх використання. Наприклад, реєстрація у соціальній мережі не повинна займати велику кількість часу, у випадку, якщо вона необхідна, або ж пошук необхідних матеріалів у мережі має бути легким. Таким чином всі матеріали повинні бути у легкому та безкоштовному доступі для студентів.

Під час відбору навчальних матеріалів обов'язково потрібно звертати увагу на такий критерій як *тематичність*. Всі навчальні матеріали обов'язково повинні підбиратись таким чином, щоб вони співвідносились з певною темою, наприклад «*Theatre*», «*Cinema*», «*Art*», «*English in the world*», «*Education*», «*Future profession*». Тобто обрані навчальні матеріали мають містити відповідну лексику та відповідати темі циклу занять.

У нашій праці ми розроблятимемо підсистему вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу на базі теми «*English in the world*», тому аудіо- та відеоматеріали, які ми відібрали, повністю або частково корелюють з цією темою.

Критерій *інформативності* теж відіграє важливу роль у відборі навчальних матеріалів. Цей критерій передбачає, що кожне повідомлення повинно містити певну інформацію, розповідати про певні явища, тобто мати певне значення. З цим критерієм дуже тісно пов'язаний критерій новизни, який виділяють окремі науковці. На нашу думку, його можна включити до складу критерію інформативності. Можна стверджувати, що кожне повідомлення також повинно нести нову інформацію. Адже таким чином воно зможе краще привертати увагу студентів, а ті, в свою чергу, будуть більш зацікавлені в перегляді або прослуховуванні даного матеріалу. Але на думку В. В. Черниш, ця новизна повідомлення повинна ґрунтуватись на вже набутих знаннях задля того щоб справді викликати інтерес у студентів [51, с. 200]. Ще одним аспектом інформативності навчальних матеріалів є те, що вони повинні бути актуальними або ж сучасними, наскільки це можливо. Саме таким чином можливо зробити процес формування ІКК значущим та цікавим для студентів. Звичайно, інформація має бути релевантною та відповідати потребам та запитам студентів, щоб у майбутньому вони мали змогу використовувати отриману інформацію у професійних цілях або під час спілкування з носіями АМ.

Таким чином, охарактеризувавши критерії відбору навчальних матеріалів можна зробити висновок, що матеріали повинні бути автентичними або умовно-автентичними, тобто бути створеними носіями мови для носіїв мови або ж у навчальних цілях, відповідати мовній підготовці студентів, тобто бути посильними для розуміння, мати адекватний морально-естетичний вплив на світогляд студентів, бути безкоштовними та легкими у користуванні, відповідати темі циклу занять «*English in the world*», нести нову інформацію для студентів та бути актуальними на момент їх використання.

Ми охарактеризували низку відео- та аудіоматеріалів та відібрали лише ті, які повністю або майже повністю відповідали переліченим вище критеріям відбору навчального матеріалу. Найбільша кількість матеріалів не відповідали критерію тематичності. Деякі відеоматеріали не могли задовільнити критерій морально-

естетичного впливу, адже містили фрагменти неякісної мови та морально неприйнятні сцени. Загалом, ми відібрали 5 відеоматеріалів та 1 аудіоподкаст. Коротко охарактеризуємо кожний відібраний відео- та аудіозапис.

Виступ Джея Вокера під час конференції *TED* під назвою «*The World's English Mania*» повністю задовольняє критерій тематичності, адже співвідноситься з темою циклу занять «*English in the World*» та є повністю автентичним, тобто створеним носієм мови для інших носіїв мови. Варто зазначити, що лекція є посиленою для студентів та має позитивний морально-естетичний вплив на студентів. Також виступ містить нову інформацію та знаходиться в Інтернеті у безкоштовному доступі.

Інтерв'ю Девіда Кристала під назвою «*Will English Always Be the Global Language*» повністю відповідає критеріям тематичності, морально-естетичного впливу, автентичності, посиленості та інформативності. Також критерій доступності дотриманий, адже всі відео соціальної мережі YouTube є безкоштовними для перегляду. Ще одне інтерв'ю Девіда Кристала під назвою «*Should English be Taught as Global Language*» не відрізняється від попереднього у світлі відповідності всім виділеним нами критеріям відбору навчальних матеріалів.

Наступним відібраним нами відеозаписом є публічний виступ Анни Філіпс під час конференції *TED* під назвою «*How our Language Reveals our Thoughts on Equality*». Варто зазначити, що всі критерії є дотримані у цьому відеоматеріалі.

Останнім відібраним матеріалом, взятим з соціальної мережі YouTube було інтерв'ю Сесілії Річардс, яке відповідає всім критеріям відбору навчального матеріалу та підіймає важливу проблему сучасного суспільства, а саме проблему проявів фемінізму та сексизму в мові.

Крім того, ми відібрали подкаст «*English – Global Language*» з веб-сайту BBC, частина якого може бути використана у процесі формування НСтК у ММ, адже аудіозапис є занадто довгим для прослуховування. Тому, на нашу думку, варто використати лише частину цього подкасту або ж розподілити його на декілька практичних занять.

Перелік та посилання на всі перелічені вище відео- та аудіоматеріали можна переглянути в Додатку А.

Таким чином, ми відібрали низку відео- та аудіоматеріалів, які повністю відповідають виокремленим нами критеріям відбору навчальних матеріалів, а саме критеріям автентичності, доступності, морально-естетичного впливу, інформативності, посильності й тематичності, та які можуть стати ефективними у процесі формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0.

2.2. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу

Для ефективного формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ з'являється необхідність у створенні відповідної цілісної підсистеми вправ, які будуть сприяти засвоєнню знань, формуванню навичок та розвитку вмінь використання стратегій під час ММ.

За останній час, науковці розглядали проблеми формування НСтК у різних аспектах ІКК. Так, Ю. П. Гудима розробила підсистему вправ для формування НСтК у ДМ майбутніх учителів АМ [16], Н. Є. Білоножка [6] створила систему вправ для розвитку вмінь учнів у використанні стратегій у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу [6], Ю. В. Петровська підготувала вправи для засвоєння стратегій в різних видах мовленнєвої діяльності для автономного навчання АМ [35], Л. В. Ягеніч сформувала вправи для навчання молодших школярів стратегічної компетентності в аудіюванні [54].

Тож можливо зробити висновок, що питання формування НСтК у ММ, а саме питання її структури та компонентів, змісту та цілей навчання, етапів формування, не є розглянутим науковцями належним чином. Тому у нашому дослідженні ми

обґрунтуємо важливість використання та створимо підсистему вправ для навчання НСтК у ММ студентів третього курсу.

С. Ю. Ніколаєва стверджує, що формування ММ у майбутніх учителів АМ має відбуватись на базі засвоєння ними НСтК, адже саме вона стимулює студентів до більше ефективного та швидкого засвоєння особливостей та розвитку вмінь, необхідних для оволодіння ММ [28]. Під час формування НСтК у ММ необхідно застосовувати вправи на опанування всіх видів стратегій, включаючи навчальні стратегії. НСтК є основною передумовою успішного самостійного оволодіння ПКК, саме тому важливо навчати студентів використовувати навчальні стратегії, адже з їх допомогою студенти можуть керувати власним процесом навчання, правильно його організувати та бути відповідальним за досягнення результатів [18].

Екстраполюючи визначення підсистеми вправ, яке надала С. В. Білоус, під *підсистемою вправ для формування НСтК у ММ* ми розуміємо ретельно розроблену, послідовну організацію груп, типів та видів вправ, яка базується на характеристиках засвоєння знань, формування навичок і розвитку вмінь НСтК у ММ та співвідноситься з відповідними етапами та принципами навчання [7, с. 100].

Беручи за основу визначення поняття «вправи» Е. Г. Азімова [1] та Ю. І. Пасова [32], а також визначення вправи для формування НСтК у діалогічному мовленні Ю. П. Гудими [16, с. 105], ми вважаємо, що *вправа для формування НСтК у ММ* – це методично створена одиниця навчального матеріалу, який засвоюється під час цілеспрямованих та організованих дій. У процесі використання вправи для формування НСтК у ММ залучаються прямі та непрямі стратегії для формування мовленнєвих навичок та розвитку вмінь ММ.

Кожна вправа має певну структуру, і вправи для формування НСтК у ММ не є виключенням. Тому варто зазначити, що вправи повинні складатись з: 1) завдання-інструкції; 2) зразка виконання завдання-інструкції; 3) власне виконання вправи; 4) контроль викладачем виконання вправи, самоконтроль або взаємоконтроль. У першій складовій вправи, завданні-інструкції, повинна бути комунікативна настанова, адже таким чином студенти отримують мотивацію до

виконання цієї вправи. Також на цьому етапі студентам пояснюється спосіб виконання вправи. Другий компонент є факультативним та може бути опущений за відсутності потреби. Наступна складова є найважливішою, адже саме на цьому етапі студенти виконують вправу. Та останній складник вправи – це контроль, який може бути безпосереднім або відстроченим у часі [26, с. 180 – 190].

Наразі до вправ існує низка вимог, яких важливо притримувались задля того, щоб вправа змогла бути ефективною. Завдання-інструкція вправи має бути вмотивованою, культурологічно та професійно спрямованою. Виконання вправи, у свою чергу, зобов'язане мати коректне керування, оптимальний спосіб виконання, відповідне місце виконання, учні повинні бути забезпечені необхідними опорами. Контроль виконання вправи має відповідати формі, критеріям та об'єктам контролю. Важливо зазначити, що викладачам слід бути максимально об'єктивними під час контролю [26, с. 180 – 190].

Сьогодні науковці виділяють низку типів вправ за різними критеріями. За основу ми візьмемо критерії та типи вправ, які виділяють О. Б. Бігич та інші [26, с. 183]. Ми вважаємо, що для навчання НСтК у ММ студентів третього курсу найбільш ефективними будуть наступні типи вправ:

- за спрямованістю на прийом або видачу інформації – рецептивні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні;
- за комунікативністю – умовно-комунікативні і комунікативні;
- за вмотивованістю – вмотивовані;
- за рівнем керування – з повним, частковим та мінімальним керуванням;
- за наявністю опор – без опор, із спеціально створеними та природніми опорами;
- за способом виконання – фронтальні, індивідуальні, парні, у малих групах;
- за характером виконання – усні та письмові;
- за участю рідної мови – одномовні і двомовні;
- за місцем виконання – аудиторні й домашні [26, с. 183].

Під час формування НСтК у ММ буде застосована низка типів вправ. Вибір типу вправи буде залежати від етапу навчання НСтК у ММ. Тому ми вбачаємо, що наступним завданням нашого дослідження повинна бути характеристика етапів формування НСтК у ММ.

З огляду на те, що НСтК у ММ поєднує у собі два значних компонента (навчання НСтК та ММ), варто охарактеризувати етапи навчання кожного з них, адже саме етапи навчання будуть покладені в основу розроблення підсистеми вправ.

Ми приймаємо етапи навчання ММ, які виділяє О. Б. Бігич та інші, що включають в себе 3 етапи формування комунікативної компетентності у ММ. І етап передбачає навчання учнів об'єднувати зразки мовлення у понадфразову єдність. Під час II етапу студенти навчаються самостійно будувати висловлювання понадфразового рівня за допомогою як зображальних, вербальних та комбінованих опор, так і без них. На III етапі формування вмінь ММ, тобто на текстовому етапі, студенти створюють монологічні висловлювання у вигляді різних функціональних типів монологів [26, с. 355 – 360].

Відповідно до зазначених вище етапів формування компетентності у ММ, виділяють 3 групи вправ для ефективного формування цієї компетентності: перша група вправ містить вправи на з'єднання речень у понадфразову єдність. Друга група вправ охоплює вправи для оволодіння міні-монологами. А третя група вправ включає в себе вправи для оволодіння різними типами монологів [26, с. 355 – 360]. Виходячи з мети нашого дослідження, на третьому етапі студенти будуть оволодівати тільки одним функціональним типом монологу, а саме МП.

Для визначення етапів навчання НСтК ми ознайомились з низкою досліджень і вважаємо, що саме Т. О. Олійник надає найбільш вдале формулювання цим етапам. Беручи за основу її перелік етапів, ми можемо стверджувати, що навчання НСтК має такі етапи: 1) усвідомлення й аналіз власних стратегій; 2) розширення репертуару стратегій після обговорення або власного аналізу; 3) ознайомлення з іншими стратегіями; 4) тренування у використанні нових стратегій;

5) використання «замираючих підказок»; 6) висновки про найбільш ефективні для студента стратегії [31, с. 16]. Але з огляду на поставлені нами завдання, ми вважаємо, що етапи 2 та 5 можна об'єднати з іншими етапами. Таким чином, ми виділяємо наступні етапи навчання НСтК: 1) усвідомлення та аналіз власних стратегій; 2) ознайомлення з іншими стратегіями і розширення репертуару власних стратегій; 3) тренування у використанні нових стратегій; 4) висновки про найбільш ефективні стратегії. Кожному окремому етапу будуть притаманні свої групи вправ для формування відповідних знань, навичок та вмінь.

Проаналізувавши етапи та групи вправ для навчання ММ та НСтК, ми можемо розробити наступну підсистему вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу. За основу ми взяли проведений аналіз, а також підсистему вправ, яку розробила Ю. П. Гудима, для формування НСтК у діалогічному мовленні [16].

Представимо коротку характеристику розробленої нами підсистеми вправ (див. Рис. 2.1.). Компонентами цієї підсистеми є дві великі групи вправ. **Група I** охоплює вправи на ознайомлення та розвиток умінь використання **непрямих** стратегій у ММ, а **група II** включає в себе вправи на ознайомлення та розвиток умінь використання **прямих** стратегій у ММ.

Група I у свою чергу поділяється на три основні підгрупи вправ.

Підгрупа 1.1 містить наступні комплекси вправ:

- 1) для набуття предметних знань щодо афективних стратегій;
- 2) для набуття процедурних знань щодо афективних стратегій;
- 3) для навчання зменшувати рівень тривожності;
- 4) для навчання ігнорувати негативні емоції;
- 5) для навчання створювати позитивні установки.

Підгрупа 1.2 охоплює комплекси вправ:

- 1) для набуття предметних знань щодо соціальних стратегій;
- 2) для набуття процедурних знань щодо соціальних стратегій;

- 3) для навчання співпрацювати з іншими студентами;
- 4) для розуміння інших культур.

Підгрупа 1.3. включає в себе вправи:

- 1) для набуття предметних знань щодо метакогнітивних стратегій;
- 2) для набуття процесуальних знань щодо метакогнітивних стратегій;
- 3) для навчання використовувати фонові знання;
- 4) для навчання організувати власний процес навчання;
- 5) для навчання контролювати та аналізувати власний процес навчання.

У **Групі II** ми також виділяємо 3 підгрупи вправ.

До **Підгрупи 2.1.** входять вправи:

- 1) для набуття предметних знань щодо компенсаторних стратегій;
- 2) для набуття процесуальних знань щодо компенсаторних стратегій;
- 3) для навчання перифразу;
- 4) для навчання використання мови тіла;
- 5) для навчання заповнення пауз;
- 6) для навчання долати труднощі.

До **Підгрупи 2.2.** можемо віднести вправи:

- 1) для набуття предметних знань щодо когнітивних стратегій;
- 2) для набуття процесуальних знань щодо когнітивних стратегій;
- 3) для навчання планування;
- 4) для навчання аналізу й аргументації;
- 5) для навчання систематизації.

Для **Підгрупи 2.3.** характерні вправи:

- 1) для набуття предметних знань щодо стратегій запам'ятовування;
- 2) для набуття процесуальних знань щодо стратегій запам'ятовування;
- 3) для навчання проведення асоціацій;
- 4) для навчання угруповання ідей;
- 5) для навчання створювати ментальні зв'язки.

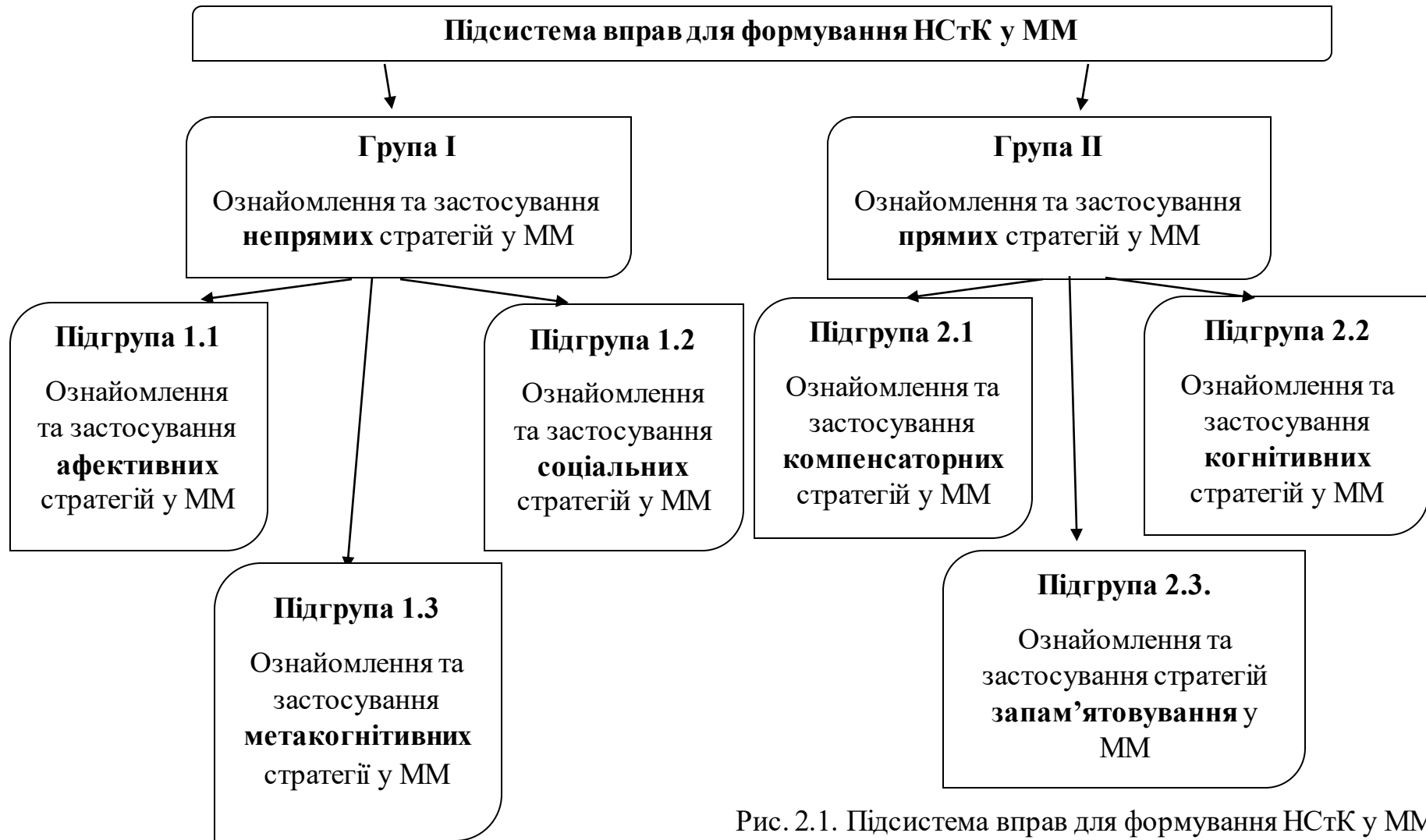

Рис. 2.1. Підсистема вправ для формування НСтК у ММ

Розроблена та охарактеризована нами підсистема вправ (див. Рис. 2.1) буде реалізовуватися відповідно до етапів формування НСтК у ММ студентів третього курсу, які висвітлені в Табл. 2.1.

На діагностичному етапі студенти будуть аналізувати стратегії, які вони раніше використовували під час ММ, а також ділитись своїм досвідом з одногрупниками. Таким чином, вони зможуть дізнатися більше про стратегії, які використовують їх одногрупники.

На першому етапі викладач знайомить студентів з репертуаром прямих та непрямих стратегій, які можуть бути ефективними під час ММ. На цьому етапі студенти переглядають відібрані нами раніше відео (див. Підрозділ 2.1) та аналізують стратегії, які можуть використовувати мовці під час МП. Також на цьому етапі студенти отримують знання щодо лінгвістичних та психологічних особливостей МП і під час прослуховування аудіо чи перегляду відео повинні визначати наявні в них характеристики МП. Перший етап передбачає виконання вправ на з'єднання зразків мовлення у понадфразові єдності, застосовуючи різні класи стратегій, особливо компенсаторні. Тут студенти аналізують засоби міжфразового зв'язку характерні для МП та виконують низку вправ на їх засвоєння.

Третій етап охоплює дві великі складові. Спочатку студенти створюють власні МП у соціальній мережі YouTube та у сервісах Web 2.0 для створення та поширення подкастів. Вони повинні намагатись використовувати якомога більше засвоєних стратегій у ММ, притримуючись всіх особливостей МП для того, щоб переконати аудиторію. Під час другої частини цього етапу, студенти поширюють власні МП через зазначені вище сервіси для того, щоб інші студенти мали змогу проаналізувати, оцінити та надати поради щодо покращення їх МП. Також студенти аналізують засвоєні стратегії і роблять висновки щодо їх подальшого користування ними.

Етап формування НСтК у ММ

Таблиця 2.1.

Етапи формування НСтК у ММ	Зміст етапів формування НСтК у ММ	Підгрупи вправ	Типи вправ
Етап Діагностичний	Усвідомлення та аналіз стратегій, які використовує студент під час ММ. Розширення репертуару стратегій ММ під час обговорення з іншими студентами.	Підгрупи вправ для набуття предметних і процесуальних знань щодо репертуару стратегій	Умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, парні, групові, індивідуальні, з частковим керуванням.
Етап І. Ознайомлення з іншими стратегіями у ММ для об'єднання зразків	Ознайомлення з видами прямих та непрямих стратегій у ММ та їх використання для об'єднання зразків мовлення у понадфразову єдність.	Підгрупа 1.1. – вправи для ознайомлення з афективними стратегіями. Підгрупа 1.2. – вправи на ознайомлення з соціальними стратегіями. Підгрупа 1.3. – вправи на ознайомлення з метакогнітивними стратегіями	Умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, з частковим керуванням, парні,

мовлення у понадфразову єдність		<p>Підгрупа 2.1. – вправи для ознайомлення з компенсаторними стратегіями.</p> <p>Підгрупа 2.2. – вправи на ознайомлення з когнітивними стратегіями.</p> <p>Підгрупа 2.3. – вправи на ознайомлення зі стратегіями запам'ятовування</p>	групові, індивідуальні.
<p>Етап II.</p> <p>Тренування у використанні нових стратегій у ММ на рівні міні-монологів</p>	Тренування у використанні прямих та непрямих стратегій у ММ під час побудови міні-монологів. Вибір студентами найбільш ефективних стратегій у ММ.	<p>Підгрупа 1.1. – вправи для розвитку навичок використання афективних стратегій.</p> <p>Підгрупа 1.2. – вправи на для розвитку навичок використання соціальних стратегій.</p> <p>Підгрупа 1.3. – вправи для розвитку навичок використання метакогнітивних стратегій</p> <p>Підгрупа 2.1. – вправи для розвитку навичок використання компенсаторних стратегій.</p> <p>Підгрупа 2.2. – вправи для розвитку навичок використання когнітивних стратегій.</p> <p>Підгрупа 2.3. – вправи на розвитку навичок використання стратегій запам'ятовування</p>	Умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, з частковим керуванням, індивідуальні, парні.

Продовження Табл. 2.1

<p>Етап III. Практика у спілкуванні та використанні засвоєних стратегій у ММ під час побудови МП.</p>	<p>Практика у використанні прямих та непрямих стратегій під час МП. Аналіз МП. Висновки про використані стратегії. Підбір найефективніших стратегій у ММ у цілому, та МП зокрема.</p>	<p>Підгрупа 1.1. – вправи для розвитку вмінь використання афективних стратегій. Підгрупа 1.2. – вправи на для розвитку вмінь використання соціальних стратегій. Підгрупа 1.3. – вправи для розвитку вмінь використання метакогнітивних стратегій Підгрупа 2.1. – вправи для розвитку вмінь використання компенсаторних стратегій. Підгрупа 2.2. – вправи для розвитку вмінь використання когнітивних стратегій. Підгрупа 2.3. – вправи на розвитку вмінь використання стратегій запам'ятовування Вправи на розвиток умінь у МП. Вправи на аналіз власного МП та МП інших студентів.</p>	<p>Рецептивно-репродуктивні, продуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, з частковим керуванням, некеровані, індивідуальні, парні.</p>
--	---	---	--

Таким чином, уклавши та охарактеризувавши етапи навчання НСтК у ММ, ми вбачаємо доречним надати приклади вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу, що увійшли до підсистеми вправ та були розроблені на основі теми «*English in the World*». У процесі укладання вправ ми керувалися вимогами до вправ, які сформулювала Н. В. Складенко [44].

Вправа 1. Усвідомлення власних стратегій

Мета: розвивати уміння усвідомлювати та визначати стратегії, якими вже користуються студенти.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з мінімальним керуванням, індивідуальна, письмова, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *Strategies are things and actions which make our learning faster and easier. All people use strategies all the time and I am sure you are not an exception. Sometimes you use a strategy but you do it unconsciously.*

So, look through the table and complete it with the strategies you implement or, if you are not aware of the name of this strategy, just write what you do.

Strategies	What are the strategies for?	What do you do?
<i>Indirect</i>		
Affective	What do you do, when you are worried? How do you motivate yourself? How do you encourage yourself?	
Social	What do you do when your interlocutor does not understand you? What extralinguistic means do you usually use? How do you cooperate with other students?	
Metacognitive	How do you analyze your work? How do you plan and organize your studies? How do you assess your studies?	

Direct		
Cognitive	How do you plan your presentation? How do you argue your ideas?	
Memory	What helps you to memorize new words? How do you remember the sequence of your ideas during the presentation?	
Compensation	What do you do when you forget a word during your presentation? What do you do when you forget what you have planned to say during your presentation?	

Вправа 2. Обмін досвідом використання стратегій з іншими студентами.

Мета: розвивати вміння обмінюватись досвідом щодо стратегій та отримувати знання про нові стратегії.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з мінімальним керуванням, у міні-групах, усна, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *So now you know types of strategies and what are their purposes. Now compare your strategies in small group of four students to learn more about other strategies. Then give me a feedback about the new strategies you have got to know and if you consider them effective.*

Вправа 3. Підгрупа 1.1.

Мета: ознайомити студентів з афективними стратегіями, а саме зменшувати рівень тривожності перед ММ.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, парна, усна, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *Before some serious presentations or just reports all we can get so worried, that we start forgetting to say things we have planned to, our voice is getting nervous, our speech tempo is becoming faster etc. To know how to handle these symptoms and to avoid undesirable effects as failure during the monologues, you should read the following tips how to decrease the level of anxiety before and during the speech. Then choose those which you find the most effective and share your ideas with your partner.*

Ways to calm your nerves before a presentation

By Larry Kim

1. Practice. Naturally, you'll want to rehearse your presentation multiple times. It's essential if you want to deliver a rousing presentation. Also try recording your presentation and playing it back to evaluate which areas need work. Listening to recordings of your past talks can clue you in to bad habits you may be unaware of.

2. Transform Nervous Energy Into Enthusiasm. It may sound strange, but I'll often drink an energy drink and blast hip-hop music in my earphones before presenting.

3. Arrive Early. It's always best to allow yourself plenty of time to settle in before your talk.

4. Use Positive Visualization. Whether or not you consider yourself a master of Zen, know that plenty of studies have proven the effectiveness of positive visualization.

5. Take Deep Breaths. When we're nervous, our muscles tighten – you may even catch yourself holding your breath. Instead, go ahead and take those deep breaths to get oxygen to your brain and relax your body.

6. Smile. Smiling increases endorphins, replacing anxiety with calm and making you feel good about your presentation.

7. Work on Your Pauses. When you're nervous, it's easy to speed up your speech. Don't be afraid to slow down and use pauses in your speech.

Published on October 20, 2014

adapted from <https://www.inc.com/larry-kim/15-power-up-tips-to-make-you-a-better-presenter.html>

Вправа 4. Підгрупа 1.2.

Мета: ознайомити студентів з соціальними стратегіями, а саме застосування екстралінгвістичних засобів під час МП.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, індивідуальна, фронтальна, усна, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *There are situations when people do not understand the speaker because he does not use different extralinguistic means of communication. What extralinguistic means of communication do you know? Which of them do you use when you try to reassure your partner or the whole audience?*

You will watch a presentation by Jay Walker who is talking about the reason why two billion people around the world are struggling to learn English. This speech was given at the official TED conference. During his presentation he is trying to convince the audience that the English mania exists all over the world. Watch this speech and write down the means, especially extralinguistic ones, which help him to convince the audience.

Скрипт до вправи подано в Додатку Б. Transcript “*The World’s English Mania*” by Jay Walker

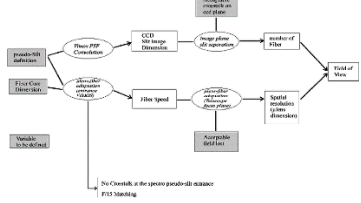
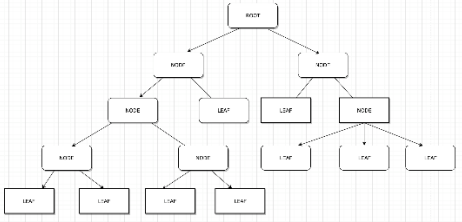
Вправа 5. Підгрупа 2.2.

Мета: ознайомити студентів з когнітивними стратегіями, а саме стратегії планування власного МП.

Вправа: рецептивна, некомунікативна, вмотивована, з повним керуванням, індивідуальна, письмова, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *When you prepare a speech you should remember to plan it. If the structure of your presentation is carefully planned and organized, you will be able to convince the audience easier. Here you will make use of such a cognitive strategy as planning. There are verbal and visual types of planning.*

Look at the following table. Here you will have to match the structure with the image of this structure. Which of the given structures do you find the most effective for you?

Image of the structure	Name of the structure									
	<p><i>Tables</i></p>									
	<p><i>Network tree</i></p>									
<p>✓ ... ✓ ... ✓ ...</p>	<p><i>Mindmaps</i></p>									
	<p><i>Logical chains</i></p>									
<table border="1" data-bbox="204 1317 839 1503"> <tbody> <tr> <td data-bbox="204 1317 416 1384">1.</td> <td data-bbox="416 1317 628 1384"></td> <td data-bbox="628 1317 839 1384"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="204 1384 416 1451">2.</td> <td data-bbox="416 1384 628 1451"></td> <td data-bbox="628 1384 839 1451"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="204 1451 416 1514">3.</td> <td data-bbox="416 1451 628 1514"></td> <td data-bbox="628 1451 839 1514"></td> </tr> </tbody> </table>	1.			2.			3.			<p><i>Notes</i></p>
1.										
2.										
3.										

Вправа 6. Підгрупа 2.2.

Мета: навчити студентів використовувати когнітивні стратегії, а саме стратегії планування МП.

Вправа: рецептивна, некомунікативна, вмотивована, з повним керуванням, індивідуальна, письмова, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *As you already know different types of planning your monological speech, you should try to practice doing it. Choose two of the listed above strategies*

which appeal to you the most. Listen to the abstract of speech given by David Crystal about the Global English and write down the structure of the monologue in two ways.

Скрипт до вправи подано в Додатку Б. Transcript “*Will English Always Be the Global Language*” by David Crystal.

Вправа 7. Підгрупа 2.1.

Мета: навчити студентів використовувати компенсаторні стратегії, а саме заповнювати паузи під час ММ.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з повним керуванням, парна, усна, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *When giving a speech, people may forget what they have wanted to say. And at that very moment they start to fuss. You should remember several gap-fillers which you can use during your presentation. Look through the list of such phrases. Then try to remember the content of the interview of David Crystal and reproduce this interview to your partner using the gap-fillers.*

- *What's the best way to put this?*
 - *The thing is ...*
 - *You know...*
 - *In fact ...*
- *As the matter of fact ...*
 - *I mean ...*
 - *You see ...*
 - *Well, ...*
 - *... like...*
 - *... sort of ...*
 - *Actually...*
 - *In fact ...*
 - *Now ...*

Вправа 8. Підгрупа 2.1

Мета: навчити студентів використовувати компенсаторні стратегії, а саме перифраз під час ММ.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, з повним керуванням, фронтальна, усна, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *Speech is something unpredictable. Everything may happen when you are giving your speech. For instance, you may forget the right word or you may even not know it. So in such a situation you should know how to compensate your lack of knowledge.*

Below you can see several sentences of the spoken speech by David Crystal “Should English be Taught as a Global Language”. Your task is to rewrite these sentences from the speech using periphrasis of the highlighted words. You can use definitions, descriptions, explanations, antonyms, synonyms etc.

1. If the **aim** of English teaching is to produce students who are able to **encounter** the English speaking world with confidence, then you **can't avoid** bringing global English into the classroom.
2. The **main impact** of the global English is in the teaching of **comprehension**.
3. The student who **goes out into the world** thinking there is only one kind of English **he or she** is ever going to **encounter** is the Received Pronunciation and British standard English that he has learnt in the classroom.
4. So **as far as** listening comprehension is **concerned** it is absolutely **essential**, to my mind, to **expose** a student to as wide variety of non-standard variations as possible.
5. They just **become familiar with** a range of variations people actually **put into practice** in the streets.
6. And the same thing **applies to** the written language.
7. If you are a teacher which has spent all your **lifetime** learning about RP and that is what you teach your students, and there is the examination that you **enter the students for, carry on, nothing changes**.

Вправа 9. Підгрупа 2.1

Мета: ознайомити студентів із засобами міжфразового зв'язку притаманними МП.

Вправа: рецептивна, умовно-комунікативна, з повним керуванням, індивідуальна, письмова, одномовна, аудиторна.

Інструкція: *To make your speech more logical so audience can trace the train of your thought, you should use a number of appropriate linking words.*

Below you will see the list of linking words. Your task is to divide all the phrases and words into several columns according to their functions.

Functions:

- 1) to show the attitude to the content of speech;**
- 2) to point the beginning, the middle and the end of the monologue;**
- 3) to add the information;**
- 4) to show advantages and disadvantages;**
- 5) to compare or contrast the phenomena;**
- 6) to convince;**

Altogether, in short, to my way of thinking..., I feel strongly that..., in my opinion..., if I were you, a futher disadvantage\advantage of..., it seems to me that..., as I have mentioned..., first and foremost..., to begin with..., from the very start..., all in all, in spite of the fact, one other advantage\disadvantage of..., secondly, thirdly, then, as I have said, for instance, as it was previously stated, you ought to, I would..., take my advice, on the whole, afterwards, furthermore, while this is true to say that..., what is more, nevertheless, seeing that..., the fact that..., then comes..., owing to the fact that, another advantage\disadvantage of this is that..., even though, despite the fact that..., with a view to, because of.

Вправа 10. Використання навчальних та комунікативних стратегій під час підготовки та ведення МП.

Мета: формувати вміння використовувати навчальні та комунікативні стратегії під час підготовки та ведення МП.

Вправа: продуктивна, комунікативна, вмотивована, некерована, індивідуальна, одномовна, самостійна.

Інструкція: *Having learnt a lot about different types of strategies you make use of them during your monological speech.*

Convince other students that the English language is a river with varied and changing tributaries. Mention:

- *the current stage of the development of the language;*
- *the changes which have happened lately;*
- *changes in grammar;*
- *changes in vocabulary;*
- *changes in punctuation.*

Do not forget to use metacognitive, affective and social strategies, as well as cognitive, memory and compensatory ones. Keep calm before the monologue, use appropriate extralinguistic means of communication, plan your monologue beforehand, use periphrasis, gap-fillers and linking words.

Take a video of your speech and publish it in your group's YouTube channel for other students to comment it.

Вправа 11. Підгрупа 1.3. Аналіз та оцінювання МП.

Мета: формувати вміння студентів оцінювати та аналізувати МП інших студентів.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, комунікативна, вмотивована, з частковим керуванням, індивідуальна, фронтальна, усна, одномовна, самостійна.

Інструкція: *Watch your groupmates' videos of monologues and say if the speaker has convinced you. Also add comments on the following aspects:*

- *the use of appropriate extralinguistic means of communication;*
 - *the use of compensatory strategies such as periphrasis, gap-fillers, linking words etc;*
 - *the overall state of the speaker;*
 - *the use of proper argumentation;*
 - *the language mistakes;*
 - *the use of other strategies that you have noticed;*
 - *the general impression of the monologue.*
- Give several pieces of advice how to make their presentations better.*

Таким чином, ми розробили приклади вправ, які можуть увійти до підсистеми вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу. Підсистема вправ включає дві великі групи вправ: для опанування прямих (когнітивних, компенсаторних та запам'ятовування) та непрямих (метакогнітивних, соціальних та афективних стратегій) стратегій. На нашу думку, вправи можуть бути ефективними за умови їх комплексної реалізації відповідно до етапів формування НСтК у ММ. Всі вправи мають певне відношення до теми “*English in the World*”, але можуть бути дещо змінені за умови необхідності. Створені нами вправи сприяють цілісному оволодінню НСтК у ММ, а тому формують знання, навички та розвивають уміння студентів використовувати прямі та непрямі стратегії під час ММ. Наступним завданням нашої кваліфікаційної роботи є створення та характеристика моделі організації процесу навчання НСтК у ММ студентів третього курсу.

2.3. Модель організації процесу навчання навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу

Відібравши навчальні матеріали, обґрунтувавши доцільність створення підгрупи вправ, сформувавши етапи та запропонувавши приклади вправ, які можуть використовуватись для формування НСтК у ММ студентів третього курсу, ми вбачаємо необхідним охарактеризувати модель навчання НСтК у ММ студентів третього курсу.

Питання моделі навчання вивчалось низкою науковців та методистів, тому існують різні варіанти трактування цього поняття. Наприклад, А. Н. Щукін вважає, що це індивідуальна інтерпретація викладачем методу навчання відповідно до цілей та умов навчання [1, с. 171]. Проте ми вважаємо, що найбільш точно визначення терміну «модель навчання» надала В. В. Черниш у своїй роботі. Слідом за нею, ми можемо стверджувати, що модель навчання це складна система та образ навчально-педагогічного процесу, компонентами якого є елементи і блоки, і під час якого формується компетентність студентів [49, с. 151].

Поділяючи думку С. В. Лазаренко, ми вважаємо, що під час складання моделі навчання необхідно враховувати такі аспекти: мету навчання НСтК у ММ, об'єкт навчання, суб'єкти навчання, начальну дисципліну, на базі якої побудована модель навчання, теми змістових модулів, ступінь навчання, засоби навчання, реалізацію моделі з огляду на кредитно-модульну систему [24, с. 137]. Проаналізувавши роботи методистів, ми прийшли до висновку, що модель формування НСтК у ММ повинна включати:

1. об'єкт навчання;
2. суб'єкт навчання;
3. засоби навчання;
4. навчальну дисципліну;
5. зміст навчання;
6. форми організації навчання;

7. розрахунок навчального навантаження.

Об'єктом моделі формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ є процес формування НСтК у ММ.

Суб'єктами навчання є майбутні вчителі АМ, а саме студенти третього курсу, які навчаються за спеціальністю «035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)», за освітньою програмою «Англійська мова і література, друга іноземна, переклад». Після закінчення навчання, яке проходить протягом чотирьох років, студенти отримують ступінь бакалавра, спеціальність учителя та перекладача.

Засобами навчання ми обрали відео- та аудіоподкасти, відібрані з соціальної мережі YouTube, веб-сайтів *BBC Learn English* та *TED*. Також, іншими засобами навчання є сама соціальна мережа YouTube та сервіси для запису та поширення подкастів.

Зміст навчання охоплює розроблену нами підсистему вправ для формування НСтК у ММ студентів третього курсу та наведені приклади вправ, які можуть бути використані для навчання цієї компетентності.

У процесі розроблення моделі навчання НСтК у ММ ми спирались на робочу програму з навчальної дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» [37]. Згідно з цією програмою на цю навчальну дисципліну загалом відведено 510 годин, з яких 204 години аудиторних занять та 306 годин самостійної роботи. Тобто в V семестрі студенти мають 102 години аудиторних занять та 168 годин самостійної роботи [37, с. 1]. Загальновідомо, що найбільш ефективним шляхом формування ІКК є комплексний підхід, тобто формування одночасно компетентностей в аудіюванні, читанні, письмі та говорінні (діалогічному та монологічному). Таким чином, ми можемо зробити висновок, що на навчання говоріння відводиться 0,25 всього часу, включаючи аудиторну та самостійну роботу, що дорівнює 25,5 годин аудиторної та 42 години самостійної роботи, тобто на ММ виділено 12,75 годин аудиторної й 21 година позааудиторної роботи під час V семестру [37, с. 1].

Під час V семестру студенти мають 6 аудиторних годин, та 9,8 годин самостійної роботи. Це означає, що протягом V семестру на формування компетентності в говорінні відводиться 1,5 годин аудиторної роботи на тиждень та 2,45 годин самостійної роботи. З цього часу на ММ виділяється 45 аудиторних хвилин та 1,3 години самостійної роботи у V семестрі.

Згідно з програмою, навчальна дисципліна у V та VI семестрі охоплює 2 змістових модуля. Тобто протягом першого семестру реалізується вивчення тільки 1 змістового модуля, який включає в себе 3 теми, а саме *“English in the World”*, *“Cinema”* та *“Socialization”*. На кожну тему відводиться 36 аудиторних та 56 самостійних годин.

Розроблена нами модель навчання для формування НСтК у ММ передбачена для студентів третього курсу та реалізується протягом 9 практичних занять в V семестрі, що дорівнює трьом тижням. Важливими характеристиками нашої моделі є цілісність, системність та цільова спрямованість, тобто у студентів формуються знання та навички, а також розвиваються вміння використовувати найбільш ефективні стратегії під час ММ. Всі складники цієї моделі є взаємопов'язаними.

Згідно з проведеними обчислюваннями, ми дійшли до висновку, що на формування НСтК у ММ відводиться одна восьма години кожного заняття, що дорівнює приблизно 10 хвилинам кожного заняття. Задля аналізу ефективності розробленої підсистеми вправ та моделі формування НСтК у ММ, під час першого та дев'ятого заняття було проведене вхідне та вихідне тестування студентів, яке тривало по 10 хвилин.

Ми вбачаємо доречних охарактеризувати розроблену нами модель формування НСтК у ММ студентів третього курсу.

Таблиця 2.2

Модель формування НСтК у ММ студентів третього курсу

Форма навчання	Зміст навчання
ПЗ 1	Проведення вхідного тестування
ПЗ 2	Усвідомлення та аналіз власних стратегій. Виконання вправ для набуття предметних та процедурних знань про різні види стратегій.
ПЗ 3	Ознайомлення з афективними, соціальними та метакогнітивними стратегіями в ММ. Виконання вправ для ознайомлення з переліченими стратегіями в ММ.
СР 1	Тренування у використанні афективних, соціальних та метакогнітивних стратегій у ММ. Виконання вправ на тренування у використанні перелічених стратегій
ПЗ 4	Практика у використанні афективних, соціальних та метакогнітивних стратегій у МП.
СР 2	Практика у використанні афективних, соціальних та метакогнітивних стратегій у МП.
ПЗ 5	Ознайомлення з компенсаторними, когнітивними стратегіями та стратегіями запам'ятовування в ММ. Виконання вправ для ознайомлення з переліченими стратегіями в ММ.
СР 3	Тренування у використанні компенсаторних та когнітивних стратегій в ММ, а також стратегій запам'ятовування. Виконання вправ на тренування у використанні перелічених стратегій
ПЗ 6	Практика у використанні компенсаторних та когнітивних стратегій, а також стратегій запам'ятовування в МП.

Продовження таблиці 2.2

СР 4	Практика у використанні компенсаторних та когнітивних стратегій, а також стратегій запам'ятовування під час МП.
ПЗ 7	Практика у використанні всіх засвоєних стратегій під час МП.
СР 5	Практика у використанні всіх засвоєних стратегій під час МП.
ПЗ 8	Аналіз та оцінювання власних МП, а також МП інших студентів. Обговорення та характеристика використаних стратегій. Вибір найбільш ефективних стратегій під час МП.
СР 6	Вибір найбільш ефективних стратегій у ММ
ПЗ 9	Проведення вихідного тестування

Умовні позначення до Табл. 2.2: ПЗ – практичне заняття; СР – самостійна робота.

Враховуючи результати наукового дослідження щодо формування НСтК у діалогічному мовленні, проведеного Ю. П. Гудимою, у нашій моделі ми реалізуємо паралельне ознайомлення й одночасне тренування та практику використання стратегій в ММ, адже методист довела, що саме така модель навчання є більш ефективною [16, с. 197]. Тому спочатку ми навчатимемо студентів використанню деяких непрямих стратегій, а вже потім прямих.

На першому та на дев'ятому практичних заняттях (ПЗ) ми відповідно провели вхідний та вихідний контроль. Під час другого практичного заняття студенти аналізують стратегії, якими вони вже користуються і вбачають ефективними. Як відомо, студенти нерідко використовують стратегії під час навчання, але не усвідомлюють цього. Тому доречним є під час другого аудиторного заняття виконати вправи на усвідомлення власних стратегій, які будуть містити питання, що спонукатимуть студентів усвідомити стратегії. Необхідно організувати колективне обговорення стратегій, адже, таким чином, вони матимуть змогу поділитись досвідом використання стратегій. Також студенти виконуватимуть

вправи групи I та групи II для набуття предметних та процедурних знань про різні види стратегій.

На третьому практичному занятті студенти ознайомлюються з афективними, соціальними та метакогнітивними стратегіями. Студенти виконують вправи на ознайомлення з переліченими вище стратегіями. Всі ці вправи на ознайомлення з непрямими стратегіями охарактеризовані у створеній нами підсистемі вправ і входять до підгруп вправ 1.1, 1.2 та 1.3. Також студенти переглядають відео та прослуховують аудіо, як зразок для аналізу стратегій, які використовує мовець. Під час самостійної роботи студенти тренуються використовувати афективні, соціальні та метакогнітивні стратегії, виконуючи вправи для навчання зменшувати рівня тривожності, ігнорувати негативні емоції, створювати позитивні установки, розуміти інші культури, використовувати фонові знання тощо.

На четвертому практичному занятті студенти практикуються у спілкуванні та використанні афективних, соціальних та метакогнітивних стратегій. На цьому етапі студенти виконують вправи на розвиток умінь використання зазначених стратегій, а також практикуються у продукуванні МП з використанням стратегій. Засобами навчання на цьому етапі є природні та інколи штучні вербальні опори, створені самими студентами. Під час самостійної роботи студенти практикуються у спілкуванні, застосовують сервіси створення аудіоподкастів для запису своїх МП, надсилають їх своїм одногрупникам аби останні проаналізували та залишили поради щодо їх покращення.

Під час п'ятого практичного заняття студенти ознайомлюються з компенсаторними та когнітивними стратегіями та стратегіями запам'ятовування, виконуючи вправи на ознайомлення, що належать до підгруп 2.1, 2.2 та 2.3. Також студенти переглядають відео з соціальної мережі YouTube, заздалегідь відібрані відповідно до критеріїв відбору навчальних матеріалів. Крім того, студенти мають змогу проаналізувати стратегії, які використовує мовець та отримати зразок гарного МП. Під час самостійної роботи, студенти продовжують знайомитись з прямими стратегіями та тренуються у використанні цих стратегій, виконуючи

вправи на тренування у використанні перелічених стратегій, що входять до складу підгруп 2.1, 2.2 та 2.3. Наведемо декілька прикладів вправ: вправи для навчання перифразу, використанню мови тіла, заповненню пауз, плануванню, аналізу й аргументації, проведенню асоціацій та створенню ментальних зв'язків.

На шостому аудиторному занятті студенти практикуються у спілкуванні та використанні компенсаторних та когнітивних стратегій і стратегій запам'ятовування під час ведення МП. Також студенти виконують вправи для розвитку вмінь використання засвоєного репертуару стратегій. Під час виконання самостійної роботи студенти також практикуються у використанні стратегій, використовуючи соціальну мережу YouTube та сервіси для запису подкастів.

Під час сьомого практичного заняття студенти виконують вправи на покращення вмінь у МП з використанням різних видів стратегій та практикуються у спілкуванні. Під час самостійної роботи студенти відбирають найбільш ефективні, на їх думку, стратегії МП та практикуються у їх використанні.

На восьмому практичному занятті відбувається відбір найбільш ефективних стратегій у МП та обговорення засвоєних стратегій у групах або ж міні-групах. Крім того, вони використовують різні види контролю та самоконтролю, аби оцінювати свої МП та МП інших студентів.

Отже, ми надали визначення моделі навчання, охарактеризували її компоненти, а саме об'єкт, суб'єкти навчання, навчальну дисципліну, засоби, зміст та форми організації навчання. Також, ми провели розрахунок навчального навантаження відповідно до якого, протягом 1 тижня виділяється 45 аудиторних хвилин та 1,3 години самостійної роботи на формування ММ в цілому, та НСтК у ММ студентів зокрема. Крім того, ми створили та надали характеристику моделі навчання НСтК у ММ, яка охоплює 9 практичних занять та 6 самостійних занять, а також передбачає виконання вправ, які належать до створеної нами підсистеми вправ для формування НСтК у ММ.

Висновки до розділу 2

Здійснивши ретельний аналіз теоретичних засад питання формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ з використанням технології Web 2.0, ми перейшли до виконання наступного завдання нашої кваліфікаційної роботи, а саме розроблення методики формування цієї компетентності у студентів третього курсу.

Перш за все, ґрунтуючись на дослідженнях методистів, ми виділили та охарактеризували критерії відбору навчальних матеріалів для формування НСтК у ММ. Ми вважаємо, що навчальні матеріали у цілому, та аудіо- і відеоматеріали зокрема, повинні відповідати таким критеріям: 1) *автентичності*, тобто матеріали мають бути здебільшого автентичними або ж умовно-автентичними; 2) *потужності*, тобто відповідати мовній підготовці студентів або ж містити потужні труднощі для подолання студентами; 3) *морально-естетичного впливу*, тобто не містити морально неприйнятних сцен; 4) *доступності*, тобто бути безкоштовними; 5) *тематичності*, тобто співвідноситись з темою циклу занять; 5) *інформативності*, тобто бути сучасними та нести певну інформацію. Відповідно до цих критеріїв, ми відібрали 5 відеоматеріалів та 1 аудіозапис, які можуть бути використані під час формування НСтК у ММ студентів третього курсу.

Крім того, екстраполюючи дефініцію підсистеми вправ С. В. Білоус [7, с. 100], ми сформулювали власне тлумачення поняття *підсистеми вправ* для формування НСтК у ММ, що містить чітко розроблені та послідовно організовані групи, типи та види вправ, та має на меті формувати знання, навички та розвивати вміння студентів НСтК у ММ, а реалізація яких повинна співвідноситись з відповідними етапами формування цієї компетентності [7, с. 100]. Також, ми визначили окремі типи вправ, які увійшли до нашої підсистеми вправ, котра, в свою чергу, містить дві великі групи вправ, а саме Групу 1 для ознайомлення та застосування непрямих стратегій та Групу 2 для ознайомлення та застосування

прямих стратегій. Кожна з цих груп поділяється на 3 підгрупи. Група 1 включає в себе Підгрупу вправ 1.1 для ознайомлення та застосування афективних стратегій, Підгрупу 1.2 для ознайомлення та застосування соціальних стратегій, Підгрупу 1.3 для ознайомлення та застосування метакогнітивних стратегій. А Група 2 поділяється на Підгрупу 2.1 для ознайомлення та застосування компенсаторних стратегій, Підгрупу 2.2 для ознайомлення та застосування когнітивних стратегій та Підгрупу 2.3 для ознайомлення та застосування стратегій запам'ятовування.

На нашу думку, перелічені вище групи вправ будуть ефективними за умови їх реалізації відповідно до 4 етапів формування НСтК у ММ, а саме 1) *діагностичного*, де студенти усвідомлюють та аналізують вже знайомі їм стратегії; 2) *ознайомлення з іншими видами стратегій у ММ для об'єднання зразків мовлення у понадфразову єдність*, де студенти виконують вправи на ознайомлення з прямими та непрямим стратегіями; 3) *тренування у використанні нових стратегій на рівні міні-монологів*, де студенти виконують вправи для розвитку навичок та вмінь НСтК у ММ; 4) *практика у використанні засвоєних стратегій ММ під час ведення МП*, де студенти виконують вправи на формування вмінь НСтК у ММ та практикуються у спілкуванні, а також аналізують МП інших студентів.

Також, ми навели 11 прикладів вправ, які є частиною кожної підгрупи вправ, що увійшли до підсистеми вправ для формування НСтК у ММ, які можуть бути використані у процесі формування НСтК у ММ. Проте, ми вважаємо, що тільки за умови реалізації відповідної моделі навчання, вправи можуть бути ефективними. Тому, ми розробили модель організації процесу навчання на 9 практичних занять та 6 окремих видів самостійної роботи. Відповідно до цієї моделі студенти знайомляться, тренуються та практикуються у використанні стратегій ММ протягом 7 занять, адже 2 практичні заняття були виділені на проведення вхідного та вихідного тестування.

Отже, відібравши навчальні матеріали для формування НСтК у ММ з використанням технології Web 2.0, розробивши власну методику формування НСтК у ММ, яка складається з підсистеми вправ, які реалізуються відповідно до

чотирьох етапів формування досліджуваної нами компетентності, обґрунтувавши важливість застосування нашої моделі організації навчання, ми можемо переходити до наступного кроку нашого дослідження, а саме підготовки, проведення та інтерпретації результатів пробного навчання, під час якого ми матимемо змогу перевірити ефективність створеної нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0, а також в результаті якого ми матимемо змогу укласти методичні рекомендації щодо організації процесу формування досліджуваної нами компетентності.

РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗРОБЛЕНОЇ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ WEB 2.0

Завданням цього розділу є перевірити ефективність розробленої методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу. Для реалізації перевірки ефективності методики, розробленої в нашій кваліфікаційній роботі, необхідним є організувати пробне навчання. Тому ми також повинні описати організацію та проведення пробного навчання, охарактеризувати критерії оцінювання ефективності, представити аналіз й інтерпретацію результатів пробного навчання майбутніх учителів АМ та сформулювати методичні рекомендації щодо організації подальшої роботи з формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ.

3.1. Організація та проведення пробного навчання для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

Наступний крок нашого дослідження ми вбачаємо в організації та проведенні пробного навчання для того, щоб визначити, чи є розроблена нами методика для формування НСтК у ММ ефективною. Ми опишемо процес підготовки до пробного навчання, організацію та реалізацію пробного навчання. Пробне навчання було проведене відповідно до всіх вимог такого виду наукового дослідження. Організоване нами пробне навчання мало такі етапи: організація пробного навчання, власне проведення пробного навчання, аналіз та інтерпретація отриманих результатів по закінченню пробного навчання.

Перш за все, під час організаційного етапу пробного навчання ми провели опитування серед студентів третього курсу Київського національного

лінгвістичного університету, щоб визначити рівень їх поінформованості та обізнаності у НСтК у ММ (див. Додаток В). В опитуванні прийняли участь 23 студента третього курсу, які входять до двох академічних груп. Результати опитування продемонстрували, що для 82% студентів висловлення власної думки у формі монологу викликає труднощі, а причиною труднощів є відсутність вмінь пов'язати два речення між собою, запам'ятовувати послідовність власного висловлювання, подавляти занадто сильні емоційні переживання тощо. 50% студентів відчувають страх перед початком їх ММ, тому їх монологічні висловлювання погіршуються через надмірне хвилювання. В той самий час, тільки 32% студентів знають про існування навчальних та комунікативних стратегій, а 15% свідомо застосовують окремі стратегії під час оволодіння АМ. Здебільшого, студенти свідомо використовують стратегії планування та окремі компенсаторні стратегії. Більшість студентів, а саме 90%, вважають, що стратегії є доцільними під час ведення ММ. Проте, варто зазначити, що майбутні вчителі АМ стверджують, що викладачі взагалі не приділяють часу для формування НСтК у ММ студентів. Про це зазначило 100% опитуваних студентів.

Результати опитування вказують на те, що студенти розуміють важливість використання стратегій під час ММ, деякі з них навіть вже свідомо застосовують ефективні, на їх думку, комунікативні та навчальні стратегії. Проте, було виявлено, що викладачі не приділяють достатньо уваги протягом практичних занять для розвитку вмінь використання стратегій у ММ. Таким чином, можна зробити висновок, що є потреба у перевірці ефективності розробленої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0 у ході пробного навчання та подальшого запровадження запропонованої нами методики у процес навчання.

Тож, ми вважаємо необхідним сформулювати гіпотезу, мету, завдання, охарактеризувати умови, скласти план та структуру, описати об'єкт пробного навчання та критерії оцінювання знань студентів на початку та наприкінці пробного навчання.

Мета пробного навчання полягає у перевірці ефективності розробленої нами методики формування НСтК в англomовному ММ майбутніх учителів АМ.

Проаналізувавши теоретичні положення досліджуваної проблеми, ми можемо чітко сформулювати **гіпотезу**: оволодіння НСтК у ММ студентів третього курсу набудатиме ефективності за умови виконання вправ для ознайомлення, тренування та практики використання стратегій, які увійшли в розроблену нами підсистему вправ, адекватного використання технологій Web 2.0 як засобів навчання, а також реалізації створеної нами моделі навчання.

Для перевірки гіпотези нам необхідно було виконати наступні **завдання**:

- 1) сформулювати критерії оцінювання сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу;
- 2) відібрати матеріали для перевірки рівня сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу;
- 3) провести вхідне тестування для визначення рівня сформованості НСтК у ММ майбутніх учителів АМ;
- 4) провести пробне навчання відповідно до розробленої нами методики;
- 5) провести вихідне тестування для оцінки ефективності створеної нами методики та моделі навчання НСтК у ММ студентів третього курсу;
- 6) здійснити аналіз та інтерпретацію отриманих результатів пробного навчання;
- 7) сформулювати висновки щодо ефективності та укласти методичні рекомендації щодо формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ.

Об'єктом пробного навчання було вміння планувати та вести МП за допомогою навчальних та комунікативних стратегій, а також уміння самостійно організувати та контролювати власний процес навчання.

Всі **умови** проведеного нами пробного навчання були неварійованими, тобто постійними. Учасниками пробного навчання стали п'ятнадцять студентів групи МЛа 01-17 факультету германської філології Київського національного лінгвістичного університету. Пробне навчання проходило з 16 вересня до 04

жовтня 2019 року та включало в себе 9 занять по 2 академічні години кожне. У якості навчального матеріалу використовувалась підсистема вправ для формування НСтК у ММ. Засобами навчання були обрані сервіси Web 2.0, а саме соціальна мережа YouTube, сервіси для створення подкастів та веб сайт *TED*.

Пробне навчання мало таку **структуру** (див. Табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Структура пробного навчання

№	Етап пробного навчання	Час проведення	Завдання етапу
1.	Вхідне тестування	16 вересня 2019 року	Виявити рівень сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу
2.	Пробне навчання	17 вересня – 3 жовтня 2019 року	Запровадити розроблену методики формування НСтК у ММ
3.	Вихідне тестування	4 жовтня 2019 року	Виявити рівень сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу після впровадження розробленої методики.

Проаналізувавши низку методичних праць, ми розробили **критерії** формування НСтК у ММ, щоб оцінити результати вхідного та вихідного тестування. Проте варто зазначити, що, приймаючи думку Р. Оксфорд [67], ми вважаємо, що використання стратегій є надто суб'єктивним, та дуже часто не можливо оцінити процес їх використання, адже всі операції, пов'язані із застосуванням стратегій, відбуваються мисленнево [67]. Тому ми вважаємо необхідним здебільшого оцінювати досягнення комунікативної мети під час ведення МП.

Крім того, ми ознайомились із критеріями оцінювання НСтК у діалогічному мовленні, які сформулювала Ю. П. Гудима [16, с. 178 – 182]. Ми вважаємо, що виділені методистом критерії будуть справедливими і для оцінювання сформованості НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, але виходячи із специфіки нашого дослідження, ми вважаємо необхідним змінити деякі аспекти цих критеріїв. Таким чином, ми виділяємо наступні критерії:

1. досягнення комунікативної мети;
2. вживання стратегій відповідних до комунікативної мети;
3. застосування стратегій під час МП;
4. самостереження і самокорекція висловлення та вміння компенсувати незнання мови;
5. різноманітність використання засобів міжфразового зв'язку під час МП.

Під критерієм досягнення комунікативної мети ми маємо на увазі, чи виконав студент поставлене перед ним завданням. Як відомо, основним завданням МП є переконати свого співбесідника. Тобто, якщо студент зміг переконати, використовував відповідні засоби для досягнення своєї мети, то таке МП можна вважати вдалим.

Одним із важливих аспектів оцінювання є також критерій вживання стратегій відповідних до комунікативної мети. Тобто, якщо метою студента є переконати, він повинен використовувати відповідні паралінгвістичні засоби для досягнення своєї мети. Якщо студент не може згадати слово, він може використовувати різноманітні компенсаторні стратегії.

Під критерієм застосування стратегій під час МП, ми розуміємо вміння студента використовувати відповідні засоби міжфразового зв'язку, інтонацію, лексичні одиниці та граматичні структури, притаманні саме цьому функціональному типу монологу.

Критерій самостереження та самокорекції висловлення посідає важливе місце в оцінюванні НСтК у ММ, адже відповідно до цього критерію студент повинен слідкувати за правильністю свого монологічного висловлювання, його

стилістичним та мовним оформленням, а також вдаватись до самокорекції, якщо він помітив грубі помилки у своєму висловлюванні. Окрім того, студент повинен вміти застосовувати різноманітні компенсаторні стратегії в ході свого ММ і таким чином, компенсувати незнання мови. Студенти можуть використовувати синоніми або антоніми, перифрази, надання визначень та опису, щоб компенсувати прогалини у своїх знаннях.

Останнім, але не менш важливим, є критерій різноманітності використання засобів міжфразового зв'язку. Ми вважаємо, що слова та фрази, які ми використовуємо, щоб пов'язати два речення або абзаци між собою, є необхідними під час МП, адже саме таким чином слухачі можуть легше прослідкувати за думкою мовця.

Щоб оцінити рівень сформованості НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, ми застосували 100-бальну шкалу та розподілили бали відповідно до значущості кожного зазначеного вище критерія. У Табл. 3.2 ми висвітлили кожен з критеріїв та максимальний бал, який може отримати студент під час МП.

Таблиця 3.2

Кількість балів відповідно до критеріїв оцінювання рівня сформованості НСтК у ММ

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Досягнення комунікативної мети	25 балів
Вживання стратегій відповідно до комунікативної мети	20 балів
Застосування стратегій під час МП	20 балів
Самоспостереження та самокорекція висловлення та вміння компенсувати незнання мови	15 балів
Різнманітність використання засобів міжфразового зв'язку під час МП	20 балів

Оцінюючи рівень сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу, ми спиратимемось на думку В. П. Беспалька (1968) [4], що рівень навченості можна вважати задовільним, якщо середні показники не нижчі від 0.7 [4].

Таким чином, щоб оцінити рівень сформованості компетентності, необхідно виставити всім студентам бали відповідно до наведених вище критеріїв оцінювання. Далі ми визначаємо загальну кількість балів, яку набрав кожен студент та порівнюємо його з максимально можливою кількістю балів, тобто 100. Наступним кроком є обчислення коефіцієнту навченості за формулою В. П. Беспалька (1968) [4] – $K = Q/N$, де K – це коефіцієнт навченості, Q – кількість балів, які отримав студент під час ведення МП, N – максимальна кількість балів, яку можна здобути під час тестування [4].

Тож, ми визначили гіпотезу, мету, завдання, умови пробного навчання, а також описали об'єкт пробного навчання. Крім того, ми представили структуру пробного навчання, уточнили критерії оцінювання сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу та охарактеризували послідовність підрахунку коефіцієнту навченості студентів.

Наступним завданням нашого дослідження є представлення аналізу та інтерпретації отриманих результатів по закінченню пробного навчання.

3.2. Аналіз результатів пробного навчання для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

У цьому підрозділі ми проаналізуємо отримані результати пробного навчання, представимо завдання, які були використані для вхідного та вихідного тестування, проаналізуємо отримані результати, визначимо рівень сформованості НСтК у ММ вчителів АМ під час вхідного та вихідного тестування.

Відповідно до структури пробного навчання, яка була описана в Табл. 3.1, першим етапом пробного навчання було вхідне тестування. Цей етап був

невід’ємним, адже саме таким чином ми могли б оцінити рівень сформованості НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, а потім проаналізувати ефективність застосування розробленої методики формування цієї компетентності. Ми оцінювали вміння НСтК у ММ за допомогою продукування усного підготовленого МП. Розуміючи те, що під час одного аудиторного заняття на ММ відводиться не більше 15 хвилин, ми прийняли рішення фіксувати монологічні висловлювання студентів на диктофони, щоб пізніше мати змогу прослухати, проаналізувати та оцінити МП студентів третього курсу.

Засобом встановлення рівня сформованості НСтК у ММ ми обрали усне тестування. Під час усної відповіді студенту необхідно було висловити свою думку щодо описаної в завданні проблеми, згадуючи в своєму висловлюванні певні аспекти цієї проблеми, які були зазначені у самому завданні. Максимальна кількість балів, яку могли отримати студенти під час своєї усної відповіді, була 100 балів. Оцінювання проводилось згідно з критеріями, які були зазначені в підрозділі 3.1 та підсумовані в Табл. 3.2, а саме критерії:

- досягнення комунікативної мети;
- вживання стратегій відповідних до комунікативної мети;
- застосування стратегій під час МП;
- самостереження і самокорекція висловлення та вміння компенсувати незнання АМ;
- різноманітність використання засобів міжфразового зв’язку під час МП.

Представимо завдання, яке було використане під час вхідного тестування рівня сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу.

Convince the listeners that mastering the English language is now one of the most significant aspects of everyone’s life. Add the appropriate arguments. Don’t forget to use proper linking words and gap-fillers. Mention the following aspects:

- *the current state of the English language;*
- *why English has become so popular;*
- *the varieties of English;*

- *the aspects of life where English is needed.*

You will have 3 minutes to plan and prepare your speech. You may create some notes in an arbitrary form to help you.

В Табл. 3.3 наведемо результати оцінювання НСтК у ММ майбутніх учителів АМ та коефіцієнти навченості всіх студентів групи. Нагадаємо, що коефіцієнт навченості був підрахований за формулою В. П. Беспалька (1968) – $K = Q/N$, де K – це коефіцієнт навченості, Q – кількість балів, які отримав студент під час ведення МП, N – максимальна кількість балів, яку можна здобути під час тестування [4].

Таблиця 3.3

**Рівень сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу під час
вхідного тестування**

ПІБ студента	Оцінка в балах	Коефіцієнт навченості
Ар-ч А.	45	0,45
Гр-к М.	50	0,5
Єг-а Т.	41	0,41
Жо-а М.	40	0,4
Зі-ч К.	42	0,42
Ли-ць А.	37	0,37
Ли-а В.	35	0,35
Пр-а В.	52	0,52
Ро-к О.	42	0,42
Сі-н М.	40	0,4
Со-й А.	38	0,38
Те-а О.	53	0,53
Уд-о О.	40	0,4
Фе-с Н.	42	0,42
Ше-о А.	38	0,38

Відповідно до Табл. 3.3 ми можемо зробити висновок, що середній коефіцієнт навченості групи складає 0,43. Згідно з твердженням В. П. Беспалька [4], цей коефіцієнт навченості не є достатнім, адже задовільним може вважатися лише коефіцієнт, який дорівнює або є більшим від коефіцієнта 0,7 [4].

Також згідно з Табл. 3.3 можна стверджувати, що між знаннями студентів не існує значної різниці, тобто всі студенти володіють НСтК у ММ приблизно на одному рівні. Таким чином, ми визначили, що студенти цієї групи можуть стати учасниками нашого пробного тестування.

Наступним етапом після проведення вхідного тестування був власне процес пробного навчання, метою якого було запровадження розробленої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу на основі створеної нами підсистеми вправ та реалізації моделі формування цієї компетентності. Засобами навчання була розроблена нами підсистема вправ для формування НСтК у ММ, а також обрані нами сервіси Web 2.0, а саме соціальна мережа YouTube, мережі для запису подкастів, відібрані нами відеоматеріали з веб сайту TED. Пробне навчання проходило протягом 9 пар з 17 вересня по 04 жовтня 2019 року, в умовах кредитно-модульної організації процесу навчання, відповідно до вимог та кількості годин, відведених на ММ у робочій програмі з дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» [37]. Пробне навчання реалізовувалось під час засвоєння студентами змістового модулю “*English in the World*”. Процес навчання базувався на етапах формування НСтК у ММ, охарактеризованих нами у підрозділі 2.2 та моделлю формування цієї компетентності, розробленої та описаної у підрозділі 2.3.

Пробне навчання завершувалось вихідним тестуванням. Метою вихідного тестування було отримання результатів формування НСтК у ММ та розрахунок коефіцієнтів навченості після реалізації розробленої нами методики. Було проведено усне опитування студентів, у ході якого вони повинні були виконати поставлене перед ними завдання. Під час вихідного тестування нами були збережені всі ті ж умови та вимоги, що і під час вхідного тестування, адже тільки

таким чином отримані результати можна вважати достовірними та об'єктивними. Критерії оцінювання не відрізнялись від тих, що зазначені у підрозділі 3.1.

Представимо завдання, яке повинні були виконати студенти під час вихідного тестування.

Convince the listeners that the English language is lingua franca now. Add the appropriate arguments. Don't forget to use proper linking words and gap-fillers. Use the most effective strategies, to your mind, to make your speech better. Mention the following aspects:

- *the current state of the English language;*
- *why English has become so popular;*
- *the notion of Englishes;*
- *the notion of Global English.*

You will have 3 minutes to plan and prepare your speech. You may create some notes in an arbitrary form to help you.

В наступній таблиці (див. Табл. 3.4) ми представимо результати вихідного тестування студентів групи МЛа 01-17 в балах та у вигляді коефіцієнта навченості студентів, розрахованого за формулою В. П. Беспалька (1968) [4].

Таблиця 3.4

Рівень сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу під час вихідного тестування

ПІБ студента	Оцінка в балах	Коефіцієнт навченості
Ар-ч А.	65	0,65
Гр-к М.	67	0,67
Єг-ва Т.	63	0,63
Жо-а М.	61	0,61
Зі-ч К.	54	0,54
Ли-ць А.	60	0,6
Ли-а В.	45	0,45

Продовження Табл. 3.4

Пр-а В.	70	0,7
Ро-к О.	63	0,63
Сі-н М.	50	0,5
Со-й А.	51	0,51
Те-а О.	72	0,72
Уд-о О.	50	0,52
Фе-с Н.	65	0,65
Ше-о А.	51	0,51

Як можна побачити у Табл. 3.4, коефіцієнт навченості групи, розрахований за формулою, становить 0,6. Провівши підрахунки даних під час вхідного та вихідного тестування, ми вбачаємо доречним висвітлити у Табл. 3.5 порівняння коефіцієнтів навченості студентів НСтК у ММ, отриманих під час вхідного та вихідного тестувань.

Таблиця 3.5

Порівняльна таблиця вхідного та вихідного тестування

Номер групи	Коефіцієнт під час вхідного тестування	Коефіцієнт під час вихідного тестування
МЛа 01-17	0,43	0,6

Проаналізувавши дані порівняльної таблиці, ми можемо констатувати, що реалізована нами методика формування НСтК у ММ студентів третього курсу, яка включала в себе підсистему вправ та модель формування цієї компетентності, була ефективною, адже можемо спостерігати приріст у коефіцієнті навченості студентів. Так, під час вхідного тестування середній коефіцієнт навченості у групі становив 0,43, а під час вихідного – 0,6. Приріст становить 0,17. Звичайно, коефіцієнт

навченості під час вихідного тестування не є достатнім, адже пробне навчання відбувалося протягом короткого періоду часу.

Приріст у коефіцієнті навченості підтверджує нашу гіпотезу, що оволодіння НСтК у ММ студентів третього курсу набуватиме ефективності за умови виконання вправ для ознайомлення, тренування та практики використання стратегій, які увійшли в розроблену нами підсистему вправ, адекватного використання технологій Web 2.0 як засобів навчання, а також реалізації створеної нами моделі навчання.

Отже, проаналізувавши результати вхідного та вихідного тестувань, а також надавши приклади завдань для проведення цих тестувань, доцільно зробити висновок, що ми підтвердили гіпотезу, сформувану у підрозділі 3.1. Можна стверджувати, що розроблена нами методика формування НСтК у ММ є ефективною та сприяє підвищенню рівню НСтК у ММ майбутніх учителів АМ. Крім того, ця методика може бути рекомендованою до впровадження у процес навчання.

Результати, які ми отримали в результаті організованого та проведеного пробного навчання, будуть покладені в основу методичних рекомендацій щодо формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, які будуть описані в наступному підрозділі нашої кваліфікаційної роботи.

3.3. Методичні рекомендації щодо організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні

Метою цього підрозділу є представлення розроблених нами методичних рекомендацій щодо організації роботи з формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, укладених за результатами пробного навчання. Ми охарактеризуємо

особливості використання розробленої нами підсистеми прав, етапів формування цієї компетентності та реалізації моделі навчання.

Здійснивши глибокий аналіз методичних праць з питання формування НСтК у цілому, ми створили методику формування НСтК у ММ, яка охоплює підсистему вправ, етапи та модель навчання цієї компетентності. На основі проведеного пробного навчання та аналізу результатів вхідного та вихідного тестувань, ми можемо сформулювати методичні рекомендації щодо організації роботи з формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ.

Перш за все, для досягнення ефективності впровадження створеної нами методики формування НСтК у ММ варто опиратися на визначені нами цілі формування цієї компетентності у студентів третього курсу. Так, згідно з ЗЄР [17] по закінченні третього курсу майбутні вчителі АМ мають оволодіти рівнем С1, що передбачає вільне продукування ММ з використанням ефективних прямих та непрямих стратегій, включаючи відповідні вербальні та невербальні засоби комунікації [17].

Також для успішної організації процесу навчання необхідно притримуватись певних принципів та підходів навчання АМ. Необхідно запроваджувати використання різноманітних сучасних засобів навчання. Наприклад, використання технології Web 2.0 під час формування НСтК у ММ може надати більше можливостей студентам для самостійного оволодіння компетентністю. Також сервіси Web 2.0, а саме соціальна мережа YouTube, більше мотивують студентів навчатися та обмінюватися досвідом зі своїми колегами.

Крім того, різноманітні веб'сайти та соціальні мережі можуть стати вдалими джерелами розмаїття відео- та аудіоматеріалів для формування НСтК у ММ. Проте, варто ретельно відбирати матеріали для формування цієї компетентності. Важливо звертати увагу на критерії тематичності, доступності, посильності, автентичності, інформативності та морально-естетичного впливу.

З метою ефективного формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ обов'язково варто притримуватись етапності формування цієї компетентності. Так, процес формування компетентності охоплює чотири основних етапи.

Під час діагностичного етапу, студенти повинні усвідомити та проаналізувати стратегії, які вони вже свідомо або несвідомо використовують під час підготовки до МП або власне ведення МП. Наступним кроком є обговорення з іншими студентами цих стратегій та розширення власного репертуару стратегій шляхом колективного обговорення. На цьому етапі доцільно застосовувати підгрупи умовно-комунікативних, некомунікативних, рецептивно-репродуктивних, парних, групових та індивідуальних вправ для усвідомлення власних стратегій, а також набуття предметних та процесуальних знань про інші стратегії. На цьому етапі студенти можуть не знати назв усіх стратегій, тому ми рекомендуємо поступово знайомити їх з цими термінами. Ми вважаємо доцільним надавати спочатку пояснення самих стратегій та для чого вони слугують студентам під час навчання, а вже потім після того, як студенти пригадали дії, які вони виконують, щоб досягти бажаної мети (тобто які стратегії застосовують), ми можемо знайомити їх з термінами, які використовуються для позначення цих стратегій. Засобами на цьому етапі можуть виступати попередньо відібрані викладачем за критеріями відбору навчальних матеріалів відео- та аудіозаписи, які будуть слугувати прикладом для наслідування комунікативних стратегій.

На першому етапі студенти знайомляться з видами прямих та непрямих стратегій, а також особливостями їх застосування під час об'єднання зразків мовлення у понадфразові єдності. В цей період студентам варто виконувати вправи на ознайомлення з афективними, метакогнітивними, соціальними, компенсаторними, когнітивними стратегіями, а також стратегіями запам'ятовування. Засобами навчання на цьому етапі можуть слугувати різноманітні пам'ятки, які студенти зможуть використовувати для кращого оволодіння НСтК у ММ. Засобами все ще залишаються відео- та аудіоматеріали, які слугують джерелом інформації та зразку для наслідування.

Під час другого етапу студенти тренуються у використанні прямих та непрямих стратегій у ММ та створюють міні-монологи. Крім того, вони обирають найбільш ефективні, на їх думку, стратегії, якими вони зможуть послуговуватись на наступному етапі навчання. Також, студенти виконують вправи для формування навичок застосування низки стратегій під час ММ. На цьому етапі найважливішим засобом будуть вправи, які ввійшли у розроблену нами підсистему вправ. Також, студенти прослуховують аудіозаписи та переглядають відео, занотовуючи засоби міжфразового зв'язку, заповнювачі пауз, особливості паралінгвістичних засобів передачі інформації, що може значно покращити та пришвидшити формування навичок НСтК у ММ студентів.

Під час третього етапу студенти практикують використання стратегій під час МП та обирають найбільш ефективні стратегії для подальшого користування. Окрім цього, студенти вчаться аналізувати власні МП та МП своїх однокласників. Ми вбачаємо раціональним застосовувати соціальну мережу YouTube на цьому етапі навчання. За допомогою цієї мережі, студенти матимуть змогу самостійно оволодіти НСтК у ММ. Вони можуть публікувати свої МП на каналі групи для того, аби інші студенти могли коментувати та оцінювати їх мовлення. Вони зможуть звертати увагу на вербальні та невербальні засоби комунікації, стратегії, які застосовує мовець під час МП, чи досяг мовець комунікативної мети тощо. Таким чином, студенти зможуть навчатися контролю та самоконтролю, а також покращувати своє ММ.

Ми рекомендуємо реалізовувати створену нами підсистему вправ таким чином, щоб студенти цілісно засвоювали декларативні та процедурні знання, формували свої навички та розвивали вміння, які є частиною структури НСтК у ММ. Реалізовувати вправи необхідно відповідно до зазначених вище етапів навчання, адже тільки таким чином формування цієї компетентності зможе привести до бажаних результатів.

Під час та після проведення методики необхідно організовувати поточний та підсумковий контроль сформованості НСтК у ММ, щоб проаналізувати результати

та ефективність цієї методики. Контроль доречно проводити за допомогою усного опитування, адже саме вміння вести МП є остаточною метою формування НСтК у ММ. Також, ми рекомендуємо включити письмові завдання, позаяк таким чином можливо перевірити сформованість знань щодо стратегій та особливостей їх застосування під час МП.

Ми вбачаємо НСтК невід'ємної складовою будь-якої англомовної компетентності, тому викладачам необхідно постійно розширювати знання студентів про стратегії та поповнювати репертуар навчальних стратегій, які вони використовують для того, щоб вчитись швидше та краще, та комунікативних стратегій, які допомагатимуть їм у більшості випадків досягати комунікативної мети.

Таким чином, ми вважаємо розроблену нами методику для формування НСтК у ММ ефективною. За умови дотримання рекомендацій щодо реалізації цієї методики, викладених в цьому підрозділі, формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технологій Web 2.0 є продуктивним та може бути імплементоване у процес навчання.

Висновки до розділу 3

В розділі 3 ми перевірили ефективність розробленої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технологій Web 2.0. Варто зазначити, що спочатку нами були вивчені праці методистів з питання коректності та послідовності організації пробного навчання. Грунтуючись на положеннях організації та проведення пробного навчання, ми визначили такі етапи пробного навчання: вхідне тестування, власне пробне навчання та вихідне тестування. **Метою** пробного навчання є перевірка ефективності розробленої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу. Також, ми

сформулювали гіпотезу, завдання, об'єкт та умови реалізації пробного навчання. Учасниками пробного навчання стали студенти академічної групи МЛа 01-17 Київського національного лінгвістичного університету.

Першим кроком пробного навчання було вхідне тестування, для проведення якого ми розробили критерії оцінювання сформованості НСтК у ММ, до яких ми віднесли: 1) досягнення комунікативної мети; 2) використання стратегій, які відповідають комунікативній меті; 3) застосування стратегій у МП; 4) самокорекція висловлювання та компенсація незнання мови; 5) різноманітність використаних засобів міжфразового зв'язку під час МП. Крім того, ми уклали завдання для вхідного та вихідного тестування, яке було проведене у формі усного опитування.

Для підрахунку результатів реалізованого пробного навчання, а саме обчислення рівня сформованості НСтК у ММ студентів третього курсу ми застосували формулу В. П. Беспалька [4] – $K = Q/N$, де K – це коефіцієнт навченості, Q – кількість балів, які отримав студент під час ведення МП, N – максимальна кількість балів, яку можна здобути під час тестування [4]. Згідно з нашими підрахунками результатів вхідного тестування, середній коефіцієнт навченості становив 0,43, що на думку В. П. Беспалька [4] не є достатнім показником. Таким чином, ми зробили висновок, що студенти цієї групи можуть стати учасниками нашого пробного навчання.

Наступним кроком відповідно до структури пробного навчання був власне процес запровадження розробленої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0, а саме соціальної мережі YouTube.

По закінченню пробного навчання ми провели вихідне тестування, яке не відрізнялось за критеріями оцінювання від вхідного. В результаті вихідного тестування середній коефіцієнт навченості в академічній групі МЛа 01-17 складав 0,6, що свідчило про ефективність запровадженої нами методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням здебільшого соціальної мережі YouTube.

Отримані результати пробного навчання були покладені в основу формування методичних рекомендацій щодо організації процесу навчання з формування НСтК у ММ з використанням технології Web 2.0. Перш за все, варто зазначити, що наша методика зможе бути ефективною тільки за умови її реалізації відповідно до етапів формування НСтК у ММ. На першому етапі студентам необхідно виконувати завдання, які будуть спонукати їх усвідомлювати власні стратегії, адже здебільшого вони використовують стратегії несвідомо. Під час другого етапу, студенти повинні ознайомитись з новими стратегіями, які вони можуть застосовувати у ММ, тому викладачу необхідно скористатись вправами на ознайомлення з прямим та непрямими стратегіями. Також на цьому етапі студентам варто запропонувати відео- та аудіоматеріали, аналізуючи які вони зможуть визначити стратегії, якими володіють мовці АМ, та вчитись наслідувати їх мовлення. Під час третього етапу студентам слід виконувати вправи на формування мовленнєвих навичок у НСтК у ММ. На четвертому етапі студенти переходять до практики у спілкуванні, тобто виконують вправи на розвиток умінь НСтК у ММ. Тому їм необхідно практикуватись у продукуванні МП, застосовуючи опановані раніше стратегії. Таким чином, рекомендовано, щоб студенти фіксували свої МП на відео та поширювали їх у соціальній мережі YouTube, де їх колеги зможуть переглянути відео, проаналізувати стратегії, які використали мовці та дати певні поради щодо поліпшення їх МП.

Крім того, вправи, які ввійшли до розробленої нами підсистеми вправ, необхідно представляти у певній послідовності так, щоб кожна наступна базувалася на знаннях, отриманих з попередньої вправи. Також, у процесі розроблення вправ для формування НСтК у ММ з використанням соціальної мережі YouTube та інших сервісі Web 2.0 потрібно брати до уваги вік студентів, тему циклу занять, надійність мережі та вміння студентів користуватися певними мережами. Необхідно також аналізувати потенціал тієї чи іншої мережі у формуванні цієї компетентності.

Отже, здійснивши пробне навчання та інтерпретували його результати, ми можемо зробити висновок, що розроблена нами методика формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0 виявилася ефективною та може бути рекомендована до запровадження іншими викладачами у майбутньому.

ВИСНОВКИ

Потреба суспільства у підготовці високо-кваліфікаційних учителів АМ, які володіють достатніми вміннями для самостійного опанування ІКК, недостатнє науково-методичне вивчення проблеми формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ та необхідність впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють *актуальність* теми нашої кваліфікаційної роботи.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування, практична розробка та перевірка у ході пробного навчання методики формування НСтК у ММ студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0, а саме соціальної мережі YouTube. Досягнувши поставленої мети та виконавши всі завдання, можемо сформулювати висновки нашого дослідження.

1. Ми проаналізували сучасний стан проблеми формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ та зробили висновок, що це питання не було ретельно досліджене зарубіжними та вітчизняними методистами, що підтвердило необхідність у розробці відповідної методики формування цієї компетентності. Вивчивши праці методистів, ми змогли виділити низку стратегій, які можуть бути ефективними для ММ у цілому.

2. Ми уточнили поняття НСтК у ММ, під яким ми розуміємо здатність та готовність студента до автономного вивчення мови, керування та контроль власного процесу оволодіння ММ, а також уміння студента компенсувати прогалини у знаннях або у досвіді спілкування за допомогою відібраних ним ефективних стратегій. До складників НСтК у ММ ми відносимо: декларативні (знання значень мовленнєвих кліше, маркерів дискурсу, способів структурування повідомлення, умов спілкування, особливостей англomовного ММ, стратегій у ММ, особливостей використання невербальних засобів комунікації тощо) і процедурні (знання способів коригування та організації монологічного висловлювання, умов використання мовленнєвих засобів, особливостей

застосування стратегій тощо) знання, лексичні, фонетичні та граматичні навички у ММ, а також відповідні вміння (мовленнєві у ММ, навчально-стратегічні, компенсаційні, організаційні, інтелектуальні).

Крім того, проаналізувавши чинну робочу програму з АМ для університетів та ЗЄР, ми сформулювали цілі формування НСтК, в яких виокремлено здатність студента до критичної оцінки власних результатів навчання, вибори найбільш вдалих форм навчання та найбільш ефективних стратегій, контроль процесу оволодіння англомовним ММ. Цілі та структура компетентності зумовили особливості змісту навчання, який складається з двох основних аспектів: предметного та процесуального. До предметного ми віднесли навчальні та комунікативні стратегії, в той час як до процесуального – вміння користуватися зазначеними вище стратегіями у ММ.

3. Для успішного розроблення методики формування НСтК у ММ ми вбачали необхідним розглянути особливості ММ, як одного з основних видів мовленнєвої діяльності. Проаналізувавши праці з лінгвістики, методики викладання АМ та психології, ми охарактеризували ММ у цілому, та МП зокрема. Тож, нами був охарактеризований стилістичний аспект МП, а саме його структура, яка містить вступ, тезу або антитезу, аргументацію, переконання та висновок. Також, ми дослідити лінгвістичні особливості МП, до яких варто відносити зв'язність, тематичність, контекстуальність, безперервність, послідовність. Однією з основних особливостей МП є наявність засобів міжфразового зв'язку, які забезпечують зв'язність висловлювання. Ми охарактеризували класифікацію цих фраз та навели низку прикладів. З фонетичної точки зору для МП характерні спадні та висхідні ступінчасті й скандентні шкали, різноманітні ядерні тони, логічний наголос, систематичний та організований ритм, різні типи пауз та середній рівень гучності. Розглядаючи особливості граматичного оформлення МП, необхідно згадати використання інверсії, емоційних зворотів, риторичних запитань, прикметників найвищого ступеня, дієслів наказового способу тощо. Одним із

ключових аспектів МП є також використання паралінгвістичних засобів комунікації, а саме жестів, міміки, постви мовця тощо.

4. Для створення методики формування НСтК у ММ з використанням технологій Web 2.0, ми охарактеризували ці технології та їх потенціал у використанні у процесі навчання. Так, було зазначено, що сервіси Web 2.0 виділяються своєю інтерактивністю та здатністю користувачів створювати та обмінюватися контентом. Ми вирішили обрати соціальну мережу YouTube у ролі засобу формування НСтК у ММ студентів третього курсу, адже це мережа, де студенти зможуть обмінюватися своїми відео та коментувати їх. Крім соціальної мережі YouTube, ми виділили також сервіси для створення та прослуховування подкастів, що можуть сприяти розвитку вмінь НСтК у ММ студентів третього курсу.

5. Внаслідок аналізу праць методистів щодо критеріїв відбору навчальних матеріалів, ми сформулювали власні критерії відбору матеріалів, які будуть сприяти формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ з використанням технологій Web 2.0. Виходячи з цілей нашого дослідження, ми детально охарактеризували та обґрунтували важливість критеріїв *автентичності, інформативності, посильності або відповідності мовній підготовці студентів, тематичності, доступності та морально-естетичного впливу*. Відповідно до перелічених критеріїв ми відібрали 5 відео- та 1 аудіоматеріалів, які, на нашу думку, можуть бути ефективними для формування НСтК у ММ.

6. Наступним кроком нашого дослідження була розробка підсистеми вправ, характеристика етапів формування та моделі організації навчання НСтК у ММ з використанням технологій Web 2.0. Розроблена нами підсистема вправ містить 2 окремі групи вправи – для ознайомлення та використання прямих та непрямих стратегій, кожна з яких має певні підгрупи. Група 1 для ознайомлення та використання непрямих стратегій включає в себе Підгрупу 1.1 для ознайомлення та застосування афективних стратегій, Підгрупа 1.2 для ознайомлення та застосування соціальних стратегій, Підгрупа 1.3 для ознайомлення та застосування

метакогнітивних стратегій. Група 2, в свою чергу, охоплює Підгрупу 2.1 для ознайомлення та застосування компенсаторних стратегій, Підгрупу 2.2 для ознайомлення та застосування когнітивних стратегій, Підгрупу 2.3 для ознайомлення та застосування стратегій запам'ятовування. Реалізація вказаних вище вправ повинна відбуватись відповідно до чотирьох етапів формування НСтК у ММ, а саме діагностичного, ознайомлення з стратегіями у ММ для об'єднання фраз у понадфразову єдність, тренування у використанні нових стратегій у міні-монологіях, практика у спілкуванні та використанні стратегій під час МП. Ми навели низку прикладів вправ, які будуть ефективними під час формування НСтК у ММ студентів третього курсу. Запропонована нами модель навчання охоплює 9 практичних та 6 самостійних занять, на кожному з яких приділяється значна увага ознайомленню та використанню стратегій у ММ.

7. Ефективність розробленої методики була перевірена у ході пробного навчання, яке охоплювало вхідне та вихідне тестування, унаслідок проведення та аналізу даних яких було підтверджено результативність запропонованої нами методики формування НСтК у ММ з використанням технології Web 2.0, оскільки вхідне тестування показало, що коефіцієнт навченості групи становить 0.43, а під час вихідного тестування він становив 0,6. Приріст коефіцієнту навченості свідчить про те, що розроблена нами методика сприяє підвищенню рівня сформованості досліджуваної компетентності. Інтерпретація результатів пробного навчання дала змогу сформулювати навчально-методичні рекомендації щодо організації процесу навчання зазначеної компетентності.

Здійснене дослідження не претендує на остаточність розв'язання усіх питань та проблем, що пов'язані з питанням формування НСтК у майбутніх учителів АМ, а одержані результати свідчать про перспективу подальшого теоретичного та практичного вивчення проблеми формування НСтК у ММ майбутніх учителів АМ, яку ми вбачаємо у дослідженні питання формування НСтК в інших видах мовленнєвої діяльності. Окреслені проблеми можуть бути розглянуті у навчанні інших ІМ та на різних етапах підготовки майбутніх учителів у ЗВО України.

РЕЗЮМЕ

Бондар В. Л. Методика формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні з використанням технології Web 2.0. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття магістра за спеціальністю 014.02 – середня освіта. – Київський національний лінгвістичний університет, Київ, 2019.

Робота присвячена розв’язанню проблеми формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні з використанням технології Web 2.0, а саме мережі YouTube.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано та розроблено методику формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови з використанням технології Web 2.0, а саме: розроблено підсистему вправ та модель організації навчання, сформовано та охарактеризовано етапи формування цієї компетентності; удосконалено поняття навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні, критерії відбору навчального матеріалу, набуло подальшого розвитку питання формування навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні.

У роботі проаналізовано теоретичні передумови розвитку проблеми формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні, та у результаті уточнено поняття *навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні*, яке трактується як здатність та готовність студента до самостійного навчання, організації та контролю процесу опанування монологічним мовленням, встановлення мети та комунікативного завдання, а також здатності до самокорекції та заповнення прогалін у знаннях. Крім того, охарактеризована структура цієї компетентності, цілі та зміст її формування у студентів третього курсу.

Також, проаналізувавши наукові джерела було виокремлено лінгвістичні та психологічні особливості монологічного мовлення у цілому, та монологу-переконавання зокрема. Крім того, теоретичне узагальнення низки джерел щодо особливостей та потенціалу технології Web 2.0 у процесі навчання дало змогу обрати соціальну мережу YouTube, веб-сайт *TED* та сервіси для створення та прослуховування подкастів засобами формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу.

Було уточнено критерії відбору навчальних матеріалів та розроблено підсистему вправ для формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні студентів третього курсу з використанням технології Web 2.0, до якої увійшли дві групи вправ – для ознайомлення та використання прямих та непрямих стратегій. Було встановлено, що формування у майбутніх учителів англійської мови цієї компетентності необхідно здійснювати у чотири етапи. Варто зазначити, що розроблена підсистема вправ може бути ефективною за умови її реалізації у відповідній моделі організації процесу навчання.

Для оцінювання рівня сформованості навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні було запропоновано критерії та завдання, які зможуть забезпечити об'єктивну оцінку сформованості досліджуваної компетентності. Ефективність розробленої методики була перевірена і підтверджена у процесі пробного навчання.

Практичне значення дослідження полягає в укладанні рекомендацій щодо організації процесу формування навчально-стратегічної компетентності у монологічному мовленні з використанням соціальної мережі YouTube.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, монологічне мовлення, монолог-переконавання, технології Web 2.0, стратегії, майбутні учителі англійської мови, підсистема вправ, прямі стратегії, непрямі стратегії.

SUMMARY

Bondar V. L. Methodology of Forming the English Language Teacher Trainees of Learning Strategic Competence in Monological Speech with the Use of Web 2.0 technology. – As a manuscript.

Thesis for Master's Degree. Speciality 014.02 – Secondary Education. – Kyiv National Linguistic University. – Kyiv, 2019.

The thesis is dedicated to the issue of forming the English language teacher trainees of learning strategic competence in monological speech with the use of Web 2.0 technology.

The scientific novelty of the thesis consists of scientific grounding and development of the methodology of teaching the English language teacher trainees learning strategic competence in monological speech with the use of Web 2.0 technology. In particular, the subsystem of experiences and the model of teaching have been developed, the stages of teaching have been formed and described; the notion of the learning strategic competence in monological speech and the criteria of analysis of teaching material have been improved; the issue of forming the English language teacher trainees of learning strategic competence in monological speech has got further investigation.

The theoretical basis of the development of the issue of learning strategic competence in monological speech forming has been analyzed. As a result, the notion of learning strategic competence in monological speech has been specified and is defined as the students' ability and willingness to the independent learning, organization and control of the studying process, setting goals and communicative tasks, self-correction, and also ability to compensate the lack of knowledge in the process of monological speech. In addition, the structure of the competence, the goals and components of the teaching content for third year students have been described.

Moreover, having analyzed the scientific resources, linguistic and psychological peculiarities of the monological speech in general, and persuasive monologue in particular, have been demonstrated. Also, theoretical investigation of a great number of

resources related to the characteristics and potential of Web 2.0 technology has enabled us to choose social networking site YouTube, website TED and services of podcasts as means of forming third year students of learning strategic competence in monological speech.

The criteria of learning material selection have been specified and the subsystem of exercises for forming the English language teacher trainees of learning strategic competence in monological speech with the use of Web 2.0 technology has been elaborated. The subsystem includes two complexes of exercises – for developing skills to use direct and indirect strategies. It has been stated that forming the English language teacher trainees of this competence must be managed according to 4 stages. It is worth stating that the elaborated subsystem of exercises may be effective only if it is applied according to the model of learning organization.

To evaluate the level of the development of learning strategic competence in monological speech the criteria and tasks have been suggested, which enable the objective assessment of the investigated competence. The effectiveness of the elaborated methodology has been checked and proved by the trial teaching.

The practical significance of the research includes the development of the methodological guidelines for teaching learning strategic competence in monological speech with the use of Web 2.0 technology.

Key words: learning strategic competence, monological speech, persuasive monologue, Web 2.0 technology, strategies, direct strategies, indirect strategies, English language teacher trainees, the subsystem of exercises.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам): словарь. Москва: Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
2. Алексієвець О. М. Просодичні засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 200 с.
3. Андрисян И. М. Методика обучения связной речи в VIII классе школы с преподаванием ряда предметов на английском языке: дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.02/ Минск, 1979. 194 с.
4. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. *Советская педагогика*. 1968. №4. С. 52 – 69.
5. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника: учебник. Москва, СССР, 1977. 288 с.
6. Білоножко Н. Є. Методика формування стратегічної англомовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 194 с.
7. Білоус С. В. Навчання майбутніх філологів англійського усного персуазивного мовлення: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. ун-т. ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 228 с.
8. Бондар В. Л. Складники навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови. *Ad orbem per linguas. До світу через мови*: зб. наук. ст. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2019. С. 491 – 493.
9. Бондар В. Л. Характеристика технологій Web 2.0 для формування навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх

учителів англійської мови. *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти*: зб. наук. ст. Чернігів: ред.-вид. відділ НУЧК ім. Т. Г. Шевченка, 2019. С. 40.

10. Бориско Н. Ф. Сам себе методист или советы изучающему иностранный язык: метод. пособ., Москва: Фирма «Инкос», 2001. 267 с.

11. Гавриленко А. О. Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04/ Чорном. нац. ун-т. ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. 265 с.

12. Галанова О. А. Обучение стратегиям научной дискуссии на иностранном языке в неязыковом вузе: дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.08/ ГОУ ВПО. Екатеринбург, 2003. 239 с.

13. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика (5-е изд., стер.): учеб. пособ., Москва, Российская Федерация: изд. центр «Академия», 2008. 336 с.

14. Гез Н. И., Ляховицкий М. В. Методика обучению иностранному языку в средней школе: учеб. Москва: Просвещение, 1982. 373 с.

15. Грабова С. В. Прийоми навчання майбутніх учителів використовувати паралінгвістичні засоби в усному спілкуванні англійською мовою. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2005. №4. С. 82 – 85.

16. Гудима Ю. П. Формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 409 с.

17. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2003.

18. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: монографія. Київ: КНЛУ, вид-во ТНПУ, 2011. 414 с.

19. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: монографія. Київ: Видав. центр КДЛУ, 2001. 351 с.
20. Карева Л. А. Использование стратегической компетентности в процессе обучения устному общению в аспекте диалога культур: дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.02/ МГЛУ. Москва, 2000. 258 с.
21. Комунікативні стратегії: підруч. для студ. вищ. навч. закл./А. Е. Левицький [та ін.]. Київ: Логос, 2011. 351 с.
22. Конотоп О. С. Методика навчання майбутніх філологів англійського діалогічного спілкування з використанням відеофонограми: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 261 с.
23. Коренева М. Р. Методика формирования компенсаторных умений говорения у студентов языкового вуза (II курс, французский язык): дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.02/ Бурятский гос. ун-т. Улан-Удэ, 2003. 233 с.
24. Лазаренко С. В. Методика самостійного оволодіння англомовної лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями з інформаційно-комунікаційних технологій: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 431 с.
25. Майєр Н. В. Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 286 с.
26. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. Класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів /Бігич О. Б. [та ін.]/ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
27. Мулик К. О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості. *Записки з романо-германської філології*. 2016. № 2. С. 44-49.

28. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11 – 17.
29. Одинокая М. А., Несветова С. Л. Учебные подкасты в обучении иностранному языку студентов технического вуза. *Интерактивная наука*. 2017. №4. С. 61 – 63.
30. Олійник Т. О. Зміст стратегічної компетентності в оволодінні німецькою мовою учнів загальноосвітніх шкіл. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Сер. Педагогіка та психологія. 2002. Т.5. С. 266 – 272.
31. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. *Іноземні мови*. 2013. № 4. С. 9 – 20.
32. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2-е издание. Москва: Просвещение, 1991. 223 с.
33. Пащук В. С. Навчання студентів мовних спеціальностей усного англійського монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2002. 247 с.
34. Петрова Т. О. Методика навчання учнів класів технологічного профілю усного підготовленого монологу англійською мовою з використанням ресурсів Інтернету: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2007. 284 с.
35. Петровська Ю. В. Методика організації автономного навчання англійської мови студентів технічних спеціальностей: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 424 с.
36. Програма з англійської мови для університетів/ інститутів (п'ятирічний курс навчання): проект./ С. Ю. Ніколаєва [та ін.]; під кер. С. Ю. Ніколаєвої, М. І. Солов'я. Вінниця: Нова книга, 2001. 245 с.
37. Робоча програма з навчальної дисципліни «Практики усного та писемного мовлення англійської мови» для студентів III-ого курсу з напрямку

підготовки 6.020303 «Філологія», спеціальності «Мова і література (англійська)»/ уклад. Богун С. В. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2018. 26 с.

38. Рогова Г. В., Рабинович Ф. М., Сахарова Т. Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: метод. пособ. Москва: Просвящение, 1991. 287 с.

39. Сагач Г. М. Риторика: посібник. Київ: Вид. дім «ІН Юре», 2000. 568 с.

40. Сеница Ю. А. Формирование социолингвистической компетенции в процессе обучения устному общению студентов неязыковых вузов: дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.02/ Моск. ордена Дружбы народов гос. лингв. ун-т. Москва, 2000. 337 с.

41. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале английского языка): пособ. для учителей. Киев: Радянська школа, 1983. 118 с.

42. Скалкин В. Л. Основы обучения устной иноязычной речи: уч. пособие. Москва: Русский язык, 1981. 428 с.

43. Скляренко Н. В. Навчання майбутніх філологів говоріння на основі художнього тексту (німецька мова після англійської): дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2014. 179 с.

44. Скляренко Н. В. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. *Іноземні мови*. 1999. №3. С. 3 – 7.

45. Соколова С. В. Модель навчання використання паралінгвістичних засобів в усному спілкуванні англійською мовою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Сер. Педагогіка та психологія. 2005. №9. С. 21 – 27.

46. Сухарева Т. Н. Формирование коммуникативных стратегий словоупотребления у студентов неязыкового вуза (на материале английского языка): дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.02/ Тамбовский гос. ун-т. им. Г. Р. Державина. Тамбов, 2002. 157 с.

47. Сучасний студент у контексті особистісно-діяльнісного підходу: за результатами науково-методичних спостережень: монографія./ О. Б. Бігич [та ін.]. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2014. 148 с.
48. Сысоев И. П., Евстигнеев М. Н. Технологии Веб 2.0: Социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку. *Иностранные языки в школе*. 2009. №6. С. 8 – 11.
49. Черниш В. В. Інтернет-технології у професійній діяльності вчителя: вивчаємо та викладаємо іноземні мови. *Бібліотечка журналу «Іноземні мови»*. 2011. №4. 64 с.
50. Черниш В. В. Інформаційно-комунікаційні засоби формування та удосконалення іншомовної комунікативної компетентності у навчальних закладах різного типу. *Іноземні мови*. 2012. №3. С. 8 – 17.
51. Черниш В. В. Методика формування у майбутніх учителів професійно-орієнтованої англомовної компетенції в говорінні: монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 395 с.
52. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2012. №4. С. 11 – 27.
53. Шевкопляс Л. В. Критерії відбору навчального матеріалу для формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. Філологія. 2012. №23. С. 303 – 306.
54. Ягеніч Л. В. Формування у молодших школярів стратегічної компетентності у процесі навчання англомовного аудіювання: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2007. 278 с.
55. Anderson P. What is Web 2.0? Ideas, Technologies and Implications for Education.//JISC Technology and Standards Watch. 2007. URL: http://www.ictliteracy.info/rf/pdf/Web2.0_research.pdf (дата звернення: 20.05.2019)
56. Chernysh V. Competence-based approach to the development of professionally oriented competence of foreign languages teacher-trainees in the

intercultural context: Chapter of the monograph. Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph. Riga: SIA Izdevnieciba Baltija Publishing, 2018. P. 559 – 583.

57. Chernysh V. V. Roles of learning and communicative strategies in foreign languages teacher trainees education. *Scientific achievements of modern society*. Abstracts of II International Scientific and Practical Conference Liverpool. Liverpool: Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom, 2019. P.278 – 187.

58. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment: Companion Volume with New Descriptors: Council of Europe, Strasbourg, 2018. 235 p.

59. Cyr P. Les stratégies d'apprentissage: CLEInternational, Paris, 2006. 181 p.

60. Dickinson L. Self-Instruction in Language Learning. Cambridge, UK, 1987. 208 p.

61. Dictionary of Contemporary English. II. Summers, Della. PE 2003. P. 971 – 986.

62. Guijarro S. Usos de YouTube para Educación.// 2019. URL: <https://www.cursosfemxa.es/blog/14142-usos-youtube-educacion> (дата звернення: 09.10.2019)

63. Holec H. Autonomy in Foreign Language Learning. Oxford, UK, 1981.

64. Language Learner Strategies: 30 years of research and practice./ A. D. Cohen [and others].Oxford: Oxford University Press, 2008. 336 p.

65. Learner Strategies in Language Learning./ A. Wenden [and others]. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 182 p.

66. Moreau E. What is YouTube? How do I Use it?// 2019. URL: <https://www.lifewire.com/youtube-101-3481847> (дата звернення: 10.09.2019)

67. Oxford R. L. Language Learning Strategies. What every teacher should know. Boston: Heinle & Heinle Publishers, 1990. 342 p.

68. Piñeiro-Otero T., Costa Sánchez C. Potencialidades del Podcast como Herramienta Educativa para la Enseñanza Universitaria. *Etic@net*. 2011. №11. P. 124 – 136.

69. Rojas A., Yanez J. El Uso de Podcast Educativo como Herramienta Innovadora para el Aprendizaje del Inglés en el Nivel Impresarial. *EDUTEC. Revista Electrónica de Tecnología Educativa*. 2016. №57. P. 63 – 86.

70. Rouse M. Web 2.0.// 2019. URL: <https://whatis.techtarget.com/definition/Web-20-or-Web-2> (дата звернення: 25.06.2019)

71. Teaching with YouTube: 197 Digital Channels for Learning.// TeachThought. 2018. URL: <https://www.teachthought.com/technology/teaching-youtube-197-digital-channels-learning/> (дата звернення: 19.06.2019)

72. The New English Language Course (Part 1): посіб. з практики усного та писемного мовлення (англ. мовою): Київ: Вид. центр КНЛУ, 2001. 329 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік відібраних відео- та аудіоматеріалів

Відеоматеріали, відібрані з соціальної мережі *YouTube*:

1. David Crystal “*Will English Always Be a Global Language*”
<https://www.youtube.com/watch?v=5Kvs8SxN8mc&t=533s>
2. David Crystal “*Should English be Taught*”
<https://www.youtube.com/watch?v=tLYk4vKBdUo>
3. Anne Phillips “*How our Language Reveals our Thoughts on Equality*”
<https://www.youtube.com/watch?v=5Yq2WycjTNg>
4. Cecile Richards and Chimamanda Ngozi Adichie “*Feminists Change the Language*” <https://www.youtube.com/watch?v=uhWl6PnMODY>

Відеоматеріалу, відібрані з веб-сайту *TED*:

1. Jay Walker “*The World’s English Mania*”
https://www.ted.com/talks/jay_walker_on_the_world_s_english_mania#t-212642

Подкаст, відібраний з веб-сайту *BBC*:

1. “*English – Global Language*” Talking Point
<https://www.bbc.co.uk/sounds/play/p03bh5kz>

Додаток Б

Скрипти до відеоматеріалів, використаних у підсистемі вправ

Вправа 4. Підгрупа 1.2.

The World's English Mania by Jay Walker, 4:25

Let's talk about manias. Let's start with Beatlemania. Sports mania: deafening crowds, all for one idea -- get the ball in the net. (Recording) Goal! Okay, religious mania: there's rapture, there's weeping, there's visions. Manias can be good. Manias can be alarming. Or manias can be deadly. (Recording of crowd cheering). The world has a new mania. A mania for learning English. Listen as Chinese students practice their English, by screaming it: Teacher: ... change my life! Students: I want to change my life! How many people are trying to learn English worldwide? Two billion of them. Students: A t-shirt. A dress.

In Latin America, in India, in Southeast Asia, and most of all, in China. If you're a Chinese student, you start learning English in the third grade, by law. That's why this year, China will become the world's largest English-speaking country. Why English? In a single word: opportunity. Opportunity for a better life, a job, to be able to pay for school, or put better food on the table. Imagine a student taking a giant test for three full days. Her score on this one test literally determines her future. She studies 12 hours a day for three years to prepare. Twenty-five percent of her grade is based on English. It's called the gaokao, and 80 million high school Chinese students have already taken this grueling test. The intensity to learn English is almost unimaginable, unless you witness it.

So is English mania good or bad? Is English a tsunami, washing away other languages? Not likely. English is the world's second language. Your native language is your life. But with English you can become part of a wider conversation -- a global conversation about global problems, like climate change or poverty, or hunger or disease. The world has other universal languages. Mathematics is the language of science. Music is the language of emotions. And now English is becoming the language of problem-solving. Not because America is pushing it, but because the world is pulling it. So English mania is a turning point.

Like the harnessing of electricity in our cities, or the fall of the Berlin Wall, English represents hope for a better future -- a future where the world has a common language to solve its common problems.

Thank you very much.

Вправа 6. Підгрупа 2.2

Will English Always Be the Global Language by David Crystal, 8:34

Asking about the future of language is that way madness lies. Who would have predicted a thousand years ago, that Latin would no longer be used in a thousand-year time by hardly anybody? You know, I mean obviously Latin is still used in certain circumstances but it would not be the normal education to be fluent in Latin. If you'd said that a thousand years ago, people would have said you were mad. So, in a thousand-year time, we'll English still be a global language? We could all be speaking Martian by then if they land and take over. You know, who knows what's going to happen? To ask about the future of languages is to really ask about the future of society. And futurologists are just as unclear about what will happen eventually, as I am about language. Because language, you see, is global for one reason only and that is the power of the people who speak it. Power always drives language. There is no other reason to speak somebody else's language other than you want to improve your quality of life or you want to influence them in some way or whatever it might be. I mean the tradition in English, of course. English became global for a variety of reasons.

First of all, the power of the British Empire, later the power of American imperialism, later the in the 17th century the power of the Industrial Revolution, which meant that the language of science and technology became English predominantly. In the 19th century the power of money, money talks and the two most productive nations of the world were Britain in America both using English. So, the language of international banking became the pound and the dollar, English once again. And then in the 20th century cultural power, as you all know, because every aspect of culture you've encountered has some sort of history in the English language. Pops songs, for example,

international advertising, air traffic control, the development of radio and television, development of the internet. Internet was 100 percent an English-language medium when it started. Though today only a fraction of the Internet is English. Internet has become multilingual. So what's going to happen next? English will stay a global language as long as certain things happen.

First of all, that the nations, that are recognized as the most powerful nations in the world, continue to use English. And all the other nations want to be like them or want to interact with them or want to sell things to them and so on. And so, English will stay like that for as long as those nations retain that kind of power. We're talking mainly about America here. On the other hand, it doesn't take a rocket science to think of scenarios where for whatever reason American power diminishes. The power of some other nations grows and you get other parts of the world becoming more dominant. And, you know, people say: «Well what about Chinese? ». For one day, maybe. At the moment there's no sign of China wanting Chinese to be a global language. Because they're all learning English in China, for the most part. But you could imagine a scenario where it was the other way around.

You can imagine a scenario in Spanish. The most of the Spanish is the fastest-growing language in the world at the moment because of South America and Central America and increasingly in North America, Spanish is becoming very widely used. You can imagine a scenario where, one day, we might all end up speaking Spanish. In another scenario you can imagine, one day we might all end up speaking Arabic. The reasons that are perfectly obvious to anybody who looks at the world. So, all of these things could happen. At the moment there's no sign of a diminution in the prestige of English. The desire to learn English and the figures are going up and up and up every year. At the moment over 2 billion people speak English. There's never been so many people speaking one language before and there's no sign of any slackening off in that progress. So the long-term future – no idea, the short-term future – no change.

And for people who ask that question implicit, I think is the question: what English will it be that continues for a while to be the global language?

What English will it be indeed? There are so many answers to this question really. If you look at what's happening at the moment, then you see certain trends. Remember that this whole business of global English is very recent. Nobody was talking about global English thirty years ago. I only started giving lectures on global English in the 1980s. The first books on global English were not written until the end of the 1990s. And so we're talking about a very recent trend here. The world needs a global language because countries want to talk to each other. So they have to be institutions to enable that to happen. And the obvious institution is the United Nations. So the UN is only you know 1940s when there were 50 or so nations in it. Now there are nearly 200.

And so, suddenly, the world is talking four countries of the world are talking to each other. Now, what kind of English will it be? Well, if you join the club, as it were the English-speaking club, you will, as it joining any Club, you will look to the senior members as it were the most established members. And you look at the statistics. You'll speak the English that you most often encounter in the world. And that of course is American English. And so that is one scenario. That American English will ultimately dominate all other varieties of English. and we already see this happening in small ways, don't we? In British English, for instance, you see the impact of American English in all sorts of ways. on spelling, for example. You know, once upon a time they'd spell the word encyclopedia with an AE in the middle in a traditional British way. the American Way is to spell it with an e in the middle. and now in Britain virtually everybody spells it with an E in the middle. And so you see American English coming in. Then, pronunciation. I say «schedule», all my kids say «schedule». That's happened in a generation. That's an American pronunciation that's taken over. And similarly in grammar. You get American English grammar influencing British English grammar a lot. “I've just eaten” – I'd use the present perfect, I would. But an awful lot of young people today say “I just ate” or “I just ate” depending on your pronunciation. You use the American, you know, they use the preterite formed past tense form. So their difference is theirs. American vocabulary is coming into British English as well. Only a little bit in the other direction. You can go to New York now and see pubs everywhere. Well, that's a British term. So there is a little

bit of movement in both ways. But it's largely one way. An hour I've been to Australia and one of the complaints that people have in Australia is the American English that's coming into Australian English. And I see this everywhere. So that is one scenario. But there is a different scenario as well. And it is this: why is there American English in the first place? Because the Americans wanted to identify themselves as American and not as British. There was quite conscious decision. When America became independent Noah Webster amongst others said: "we want an American English, for an American identity, for the new nation". And that's where American spellings started. You see and how new American vocabulary got into dictionaries. Now what happened in America then is now happening globally. So, all over the English-speaking world people are saying: «Well, you can be

British if you like, you could be American if you like, but we want to be Indian or we want to be Nigerian or we want to be gun in or what-have-you». And the English that we use will reflect that cultural identity.

Додаток В

Анкета для опитування студентів третього курсу КНЛУ

Шановний респонденте!

Просимо Вас взяти участь в опитуванні з метою виявлення ступеню обізнаність про навчально-стратегічну компетентність у монологічному мовленні. Дані цього опитування будуть використані в узагальненому вигляді тільки для наукового дослідження з теми «Методика формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні з використанням технології Web 2.0». Ваші відверті відповіді суттєво допоможуть нам в розробці відповідної методики.

Дайте, будь ласка, відповіді на запитання, поставивши «X» навпроти обраного Вами варіанту відповіді або надавши письмову відповідь.

1. Чи легко Вам висловлювати свою думку у формі монологу?

☐ Так	☐ Ні
------------------------------	-----------------------------

2. В яких мовленнєвих ситуаціях Вам потрібно буде використовувати монолог у Вашій майбутній професії?

3. Які причини труднощів, з якими Ви стикаєтесь під час монологічного мовлення?

4. Чи відчуваєте Ви страх перед початком Вашого монологічного висловлювання?

☐ Так	☐ Ні
------------------------------	-----------------------------

5. Чи знаєте Ви про існування навчальних та комунікативних стратегій у монологічному мовленні?

☐ Так	☐ Ні
------------------------------	-----------------------------

6. Як Ви гадаєте, навіщо Вам необхідно знати різні види стратегій?

7. Чи застосовуєте Ви свідомо якісь стратегії під час монологічного висловлювання?

Так

Ні

8. Якщо застосовуєте стратегії, то назвіть їх.

9. Чи навчають Вас викладачі певних стратегій для кращої побудови монологічного висловлювання?

Так

Ні

10. Чи є використання стратегій доцільним під час монологічного мовлення?

Так

Ні

Прізвище, ініціали (за бажанням) _____